Ἔτος Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 88

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον.
Ἀκριτομυθία.
Σκηναὶ τῆς ἐρήμου. Ἡ Μόχρα. (Ἤθη Βεδουΐνων).
Λάσκαρις (ἐθνικὸν διήγημα).
Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ (Ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις). Παρὰ τὸ χωρίον Ἡράκλειον· ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμεαίου Διός.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
Βιβλιογραφία.
Φιλολογικαὶ ἀντιλογίαι.
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων. (Ἡ ἔκρηξις τοῦ Flood-Rock.—Τὸ τηλέφωνον. — Μία ἐπίσημος πεντηκονταετηρίς. — Γυναῖκες διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς).
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις—Λῦται.
Ἀλληλογραφία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Ἀκεψιμᾶ τοῦ μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων τῷ 430.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1807. Ὁ Σταθᾶς ναυμαχεῖ παρὰ τὸν κόλπον τῆς Θεσσαλονίκης.

ΑΚΡΙΤΟΜΥΘΙΑ

Συχνότατα ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς ἐφημερίσι πικρὰς διεκτραγῳδήσεις τῆς καταστάσεως τῶν ὑπὸ τὰς σκηνὰς καὶ ἐν παραπήγμασιν, ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ ἐπιστράτων, βλέπομεν εἰκόνας ζοφερωτάτας τοῦ στρατοῦ ἡμῶν, ὅστις παρίσταται πεινῶν καὶ γυμνητεύων καὶ τρέμων ὑπὸ τὴν κρυερὰν τοῦ χειμῶνος πνοὴν ἢ ἐν ὑγραῖς, νοσηραῖς καὶ ὑπὸ τῶν ὑδάτων πλημμυρουμέναις σκηναῖς καταυλιζόμενος, σβύσας καὶ τὸν ἔσχατον σπινθῆρα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ καὶ διὰ ψυχρᾶς τέφρας ἀπογοητεύσεως καλύψας τὴν πρὸ μικροῦ ἔτι φλογερὰν πρὸς μεγαλουργίαν καρδίαν του, διότι ἐλπίσας ὅτι θὰ εὕρῃ τὴν Πατρίδα μητέρα μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας εἶδεν αὐτὴν μητρυιὰν ἄπονον καὶ ἄστοργον. Ἡ κατάστασις τοῦ στρατοῦ ἡμῶν δὲν εἶναι τοιαύτη, ἐσμὲν δὲ βέβαιοι ὅτι οἱ δίδοντες εἰς τὰς περιγραφὰς ταύτας τὸ χρῶμα τῆς μαύρης μελάνης τῶν πράττουσι τοῦτο ἐκ φιλοπατρίας διαπύρου, ἐκ πόθου ἱεροῦ ὅπως τέλειος ὅσον ἢ γένηται ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ὁ εἰς τὴν αἰχμὴν τῆς λόγχης του ἀνηρτημένα ἔχων τὴν δόξαν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους καὶ ὅστις ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη ἐτρέφετο, ἐνεδύετο, ὡπλίζετο, μὲ τὸν ἱδρῶτα τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ ὅπως ἀξιόμαχος παραστῇ κατὰ τὴν κρίσιμον τοῦ κινδύνου ὥραν.

Παραδεχόμεθα ὅτι οὐδὲν κομματικὸν πάθος, οὐδεμία ἐλπὶς ἀνοσίου φατριαστικοῦ κέρδους, ἀλλ' εἰλικρίνεια καὶ μέριμνα περὶ τῶν ὑψίστων τοῦ ἔθνους συμφερόντων παρορμᾷ τοὺς ἐλεγειακῶς τονίζοντας τὴν δημοσιογραφικὴν αὐτῶν λύραν εἰς θρηνῳδίαν τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν καταστάσεως· ἀλλ' ἄρά γε οὕτως ἐξυπηρετεῖται τελεσφόρως ὁ ἀγὼν ὑπὲρ οὗ ἀγωνίζονται; Μήπως ἀνεπιγνώστως προξενοῦσι ζημίαν δι' ἣν πρῶτοι οὗτοι θὰ κατεθλίβοντο ἂν ἠδύναντο ν' ἀναμετρήσωσι τὸ μέγεθος αὐτῆς; Δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον ἴσως νὰ ἐσίγων;

— Ἀλλ' ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου; θὰ εἴπῃ τις, εἰς τί συνίσταται ἀκριβῶς ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου ἢ εἰς τὸ ψέγειν διαρρήδην τὰ ψεκτὰ καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖν τὰ ἐπαινετά; Δὲν εἶνε προδοσία τοῦ τύπου ἐν ᾧ βλέπει κατατρυχομένους τοὺς ἄνδρας, οὓς τόσον ἀμερίμνως ἐκάλεσαν εἰς τὰ ὅπλα, καὶ οἵτινες προσέδραμον τίς οἷδε ποίους σπαραγμοὺς στοργῆς καὶ ποίαν ἐρήμωσιν οἰκιῶν ἀφέντες ὀπίσω αὐτῶν, νὰ μὴ λέγῃ τίποτε, νὰ πνίγῃ τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ; Ὄχι, καθῆκον τοῦ τύπου δὲν εἶνε νὰ σιγήσῃ· ἡ φωνὴ αὐτοῦ πρέπει νὰ ἠχήσῃ εἰς τὰ ὦτα τῆς κυβερνήσεως, ν' ἀντιλαλήσῃ ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ, φωνὴ φοβερὰ διαμαρτυρίας ἀναγκάζουσα τοὺς νωθροὺς νὰ κινηθῶσι, τοὺς ἀστόργους νὰ θέσωσιν ἓν τεμάχιον κρέατος λειτουργοῦντος ἀριστερᾷ τοῦ κενοῦ στήθους των· πρέπει ν' ἀκουσθῇ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος ἡ κραυγὴ αὕτη τῆς ἀγανακτήσεως καὶ νὰ ἐνταθῇ τοῦ ἔθνους ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ καὶ μὴ ἀνεχθῇ ὅπως οἱ ἄνδρες, οὓς ἐκ τῶν σπλάγχνων του ἐξήγαγε καὶ ἔστειλε ν' ἀγωνισθῶσι καὶ νικήσωσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης σύρωνται ἀρθριτικοὶ καὶ φθισιῶντες ἀνίκανοι νὰ πολεμήσωσιν, ἀνίκανοι νὰ ἐργασθῶσιν, ἀνίκανοι νὰ ζήσωσι γενόμενοι ἀπόμαχοι οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν. Ὄχι! οὐδέποτε θὰ θέσῃ φίμωτρον εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ ὁ τύπος!

* *
*

Ὁ πειρώμενος σήμερον νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ τύπου, μετὰ τόσους ἀγῶνας κατακτηθέντα, ὁμοιάζει πρὸς τὸν συνηγοροῦντα ὑπὲρ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς· οὐδὲν ὀφθαλμοφανέστερον· ἀλλὰ πάντα τὰ δικαιώματα ἔχουσι καὶ τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὅσον μεγαλείτερα μάλιστα τὰ δικαιώματα τόσον μεγαλείτερα εἶναι καὶ τὰ καθήκοντα· τὰ ὑψηλότερα σώματα ῥίπτουσι τὴν ἐπιμηκεστέραν σκιάν· καθῆκον δὲ τοῦ τύπου εἶνε, ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τῶν ὑπὲρ πάντων θυσιῶν τοῦ ἔθνους, νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὸς μικρὸν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ ἔθνος οὐ μόνον παραινῶν καὶ πρὸς μεγάλα παρορμῶν ἀλλὰ καὶ σιγῶν ἐν δέοντι· διότι ὁ τύπος δὲν εἶνε ἁπλοῦν ἐμπόριον τῶν εἰδήσεων, κερδοσκοπία ἐπὶ τοῦ ἀπροσδοκήτου καὶ πυρετώδης ἀγὼν πρὸς προτεραιότητα, ἀλλὰ δύναμις ἰσχυρά, πάντοτε μέν, ἰδίᾳ δ' ἐν ταῖς κρισίμοις περιστάσεσι τῆς Πατρίδος εἰς τὰς διαταγὰς αὐτῆς τιθεμένη.

Δὲν ἐξυπηρετεῖ δὲ παντάπασιν, ἀλλὰ βλάπτει καιρίως ζοφερὰν καὶ ἐνίοτε χείρω τοῦ ἀληθοῦς ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου εκτιθεὶς τὴν κατάστασιν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν.

Ποίαν ἐντύπωσιν προξενεῖ εἰς ἡμᾶς εἴδησίς τις περὶ τῆς ἀθλιότητος τοῦ στρατοῦ τῆς Βουλγαρίας ἢ Τουρκίας, περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν προπαρασκευῶν αὐτῶν, περὶ τῆς ἀπογοητεύσεως τῶν ὑπὸ τὰς σημαίας ἀνδρῶν, τουτέστι περὶ τῶν ὀλίγων ἐλπίδων ἐπιτυχίας, ἃς ἔχουσιν ἐν τῷ ἐνδεχομένῳ φυλετικῷ ἀγῶνι;

Εὐχαριστούμεθα θερμῶς, καὶ τὸ πολεμικὸν ἡμῶν μένος αὐξάνει ἀναλογιζομένων ὅτι οὐχὶ κατὰ δυσμάχου πολεμίου ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγήν, ἐν βεβαιότητι ἥττης, μέλλομεν κεκυφότες νὰ βαδίσωμεν ἀλλὰ θαρραλέως μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης, πρὸς δὲ ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἡ ὑποτάττουσα τὸ δίκαιον εἰς τὴν δύναμιν— δυναμεῖ δὲ ταύτης τῆς ἀρχῆς, αἱ ἐξ *Μεγάλαι Δυνάμεις* θεσμοθετοῦσι περὶ τῶν τυχῶν τῶν *μικρῶν δυνάμεων* — πρὸς ἀποφυγὴν περιπλοκῶν γενναιοτέρα θὰ φανῇ πρὸς τὸν ἰσχυρότερον, τὸν μείζονας φόβους παρέχοντα.

Μὴ ἐξευτελίζωμεν λοιπὸν τὸν στρατὸν ἡμῶν, μὴ δεικνύωμεν ὅτι ἡ Πατρὶς ἡμῶν παίζει μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς καὶ τὰ ὅσια, μὴ διακηρύττωμεν ὅτι οὐδεμία πρόνοια φιλόπατρις καταβάλλεται ὑπὲρ τῶν παρασκευῶν τοῦ ἔθνους εἰς ἀπελπιστικὸν ἀγῶνα μέλλοντος ν' ἀποδυθῇ.

Ἡ τοιαύτη ὑποβίβασις τῶν δυνάμεων ἡμῶν εἶνε ὑποβίβασις τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, εἶνε ἀπάρνησις τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἔθνους. Μὴ παραδίδωμεν εἰς τὴν κοινὴν περιφρόνησιν τὸ εὐγενὲς ὄργανον, δι' οὗ θὰ πραγματώσωμεν τὸ γλυκὺ ἡμῶν ὄνειρον, μὴ ξεσχίζωμεν, μὴ βορβορόνωμεν τὴν σημαίαν αὐτοῦ κραυγάζοντες διατόρως, ὅτι εἶνε ἀπροπαρασκευος, οὐχὶ ἀξιόμαχος, ὅτι κατέπεσε τὸ φρόνημα αὐτοῦ καὶ ἀπεψύγη ἐν ταῖς στερήσεσι καὶ ταῖς κακουχίαις τὸ πῦρ τῆς καρδίας αὐτοῦ.

Καὶ ἂν ἀληθῆ κατὰ πάντα ἦσαν ταῦτα, καὶ ἂν εἴχομεν τὴν κατάραν τοιούτους ἄνδρας νὰ ἐβλέπομεν προϊσταμένους τῶν κοινῶν τὴν στιγμὴν ταύτην—τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἄντικρυς ὕβρις πρὸς τὸν θερμουργὸν ἰδίᾳ καὶ μεγαλώνυμον ὑπουργὸν

τῶν στρατιωτικῶν πάλιν ἄλλως, ἐν μυστικότητι ἔπρεπε ν' ἀνακοινῶνται αἱ τῶν χὸν ἀτέλειαι τῶν κατὰ τὸν σαρατόν, πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, καθισταμένην βαρέως ὑπεύθυνον ἐπὶ οἱαδήποτε ἀνεπαρκείᾳ πρὸς τὰς κρισιμωτάτας τοῦ ἔθνους περιστάσεις.

Ἔχομεν ἐδῶ πολλὰ ξένα βλέμματα παρακολουθοῦντα κακεντρεχῶς καὶ τὰ ἐλάχιστα ἡμῶν κινήματα· μὴ μανθάνωμεν εἰς τοὺς κατασκόπους ἡμῶν καὶ ὅσα ἀγνοοῦσιν ἢ μὴ δίδωμεν εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν νὰ φαντάζωνται καὶ παριστάνωσιν ἡμᾶς πολλῷ χείρονας παρ' ὅτι εἰμέν, ἐξ αὐτῶν ἡμῶν τῶν λόγων· μὴ ἀρθρῶμεν διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν γλώσσης ὅ,τι θὰ ἐγινόμεθα ἐμμανεῖς ἂν ἠκούομεν παρὰ τῶν ἄλλων. Ἂς παύσῃ ἡ ἀπερίσκεπτος, ἡ ἐθνοβλαβὴς αὕτη ἀκριτομυθία.

ΣΚΗΝΑΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

Η ΜΟΧΡΑ

(Ἤθη Βεδουίνων).

Δὲν ἦτο φαινόμενον, ἦτο πλάσμα, δὲν ἦτο ἄψυχον, ἦτο ἔμψυχον, δὲν ἦτο λογικόν, ἦτο ἄλογον, δὲν ἦτο ἀμφίβιον, ἦτο τετράποδον. Ἦτο ἐλαφρόπους Ἀραβικὴ ἵππος, ἦτο ταχεῖα καὶ θερμή, ὡς ὁ Σιμούμ, φορβάς.

Ὁ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσούρ, ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Δελφί, ἐνηδρύνετο ἐπὶ τῇ κατοχῇ της καὶ τὴν ἠγάπα πλειότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς του Ἀλῆ· ὅταν δέ, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσουν εἰς τι, προσωνύμουν αὐτὸν κατὰ τὸ ἔθιμον τῶν Βεδουίνων: *Ἀμποῦ Ἀλῆ* (Πάτερ τοῦ Ἀλῆ), οὗτος ἀμέσως τοὺς διέκοπτεν ἐπιδιορθώων: *Ἄχνα ἀμποῦ Μόχρα,* τουτέστιν: ἐγὼ εἶμαι πατὴρ τῆς Μόχρας.

Ἡ δικαία αὕτη στοργή του πρὸς τὴν μέλαιναν, ὡς ἡ νὺξ τοῦ χειμῶνος, φορβάδα, τὸν ἠνάγκαζε συχνάκις νὰ διηγῆται τὴν γενεαλογίαν καὶ τὴν εὐγένειαν αὐτῆς.

— Ὁ πατέρας της, ἔλεγεν, εἶναι Ὀσμανλῆς, ἡ μάνα της εἶναι Βεδουίνη. Δι' αὐτὸ εἶναι ἀπὸ σπάνιο σόι....

Δι' αὐτῶν κυρίως ἐνόει ὅτι ἡ Μόχρα ἦτο ὁ καρπὸς κλεψιγαμίας, τῆς ὁποίας ὁ μεσίτης ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ ἴδιος Βενδέρ.

Ἡ μήτηρ της Νετζίμε ἦτο φορβὰς φαιόχρους, ταχύτητος καὶ νοημοσύνης ἀνεγνωρισμένης· ἡ ἀξία της παρὰ τῇ φυλῇ τῶν σκηνιτῶν Δελφὶ ἔφθασεν εἰς τὰς τρεῖς χιλιάδας πενταάρια. Τοιαύτης ἀξίας ἵπποι, διὰ πλείστους λόγους, οὓς γινώσκουσιν οἱ Βεδουίνοι, δὲν συμφέρει ν' ἀνήκῃ εἰς ἕνα ἄνθρωπον. Ἀνῆκε λοιπὸν εἰς τέσσαρας. Εἰς τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσούρ, ἰδιοκτήτης ἑνὸς καὶ μόνου ποδός, τοῦ δεξιοῦ ὀπισθίου. Οἱ πόδες τῶν φορβάδων ἀντικαθιστῶσι τοὺς παρ' ἡμῖν *στύλους* τῶν οἰκιῶν, ὅταν αὗται ἀνήκωσιν εἰς πλείονας ὁμοῦ.

Ἀλλὰ οἱ στύλοι δὲν γεννοῦν καὶ δὲν παράγουν ἀπ' ἐναντίας μάλιστα σήπονται, ἐνῷ αἱ φορβάδες τῶν Βεδουίνων κατ' ἔτος ἀποδίδουσι καὶ νέαν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην των.

Τότε εἶναι κατὰ τὰς συμφωνίας· ἐνίοτε καὶ τὰ γεννώμενα ἱππάρια ἀνήκουσι κατὰ τὸ τέταρτον εἰς καθένα, ἄλλοτε πάλιν ἕκαστος σύντροφος οἰκειοποιεῖται ἓν κατὰ σειρὰν καὶ εἰς τὴν τύχην του.

Δυστυχὴς ἐκεῖνος, εἰς οὗ τὴν σειρὰν γεννηθῇ ἵππος ἄρρην. Εἰς τοὺς Βεδουίνους τὰ μὲν τέκνα των πρέπει νὰ γεννῶνται ἄρρενα, τὰ δὲ ζῷά των θήλεα· προτιμῶσι τὰς φορβάδας ἀπὸ τὰς θυγατέρας, ἐνῷ τοὐναντίον περιθάλπουσι τοὺς υἱοὺς καὶ παραμελοῦσι τοὺς κέλητας. Οἱ σύντροφοι τῆς κατοχῆς τῆς Νετζίμε εἶχον προτιμήσει τὴν δευτέραν συμφωνίαν.

Ὅτε λοιπὸν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσούρ, καὶ ἡ Νετζίμε ἔφθασεν εἰς ὥραν γάμου, ἔρριψεν οὗτος ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν λευκὸν θυσανωτὸν μανδύαν του, ἐφόρεσε τὴν μακρὰν καὶ ἀνάστροφον σπάθην του, ἐκρέμασεν εἰς τὸ πλευρόν του τὴν εὐρύστομον καραμπίναν του, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὴν μακρὰν λόγχην του, καὶ πηδήσας ἐπ' αὐτῆς μετέβη εἰς τὸ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπέχον Βαγδάτιον.

Ἐξῶθεν τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης τῶν καλιφῶν εἰς πλουσίαν καὶ θαλερωτάτην νομὴν ἔβοσκον οἱ ὀνομαστοὶ ἵπποι ἐξορίστου καὶ πλουσιωτάτου πασσᾶ, ὅστις εἶχεν ἐμπιστευθῇ αὐτοὺς εἰς τὴν ἄγρυπνον ἐπιτήρησιν εὐρώστου Αἰθίοπος.

Δὲν ἠξεύρω ἂν ὁ Βενδὲρ ἐγένετο στενὸς τοῦ μαύρου φίλος ἢ ἂν ἐσπέραν τινὰ τὸν ἐμέθυσε καὶ τὸν ἀπεκοίμισε· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι, ὅτε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἐπέστρεψεν εἰς τὰς σκηνὰς τοῦ Δελφί, εἶπε μετὰ κομπορρημοσύνης εἰς τὴν περισυναχθεῖσαν ὁμήγυριν.

— Τὰ καταφέραμε! μάλιστα δὲ καὶ μὲ τὸ μαῦρο!... Τί ἄτι, τί κεφάλι, τί οὐρά! Μὰ τὸ κεφάλι μου, μὲ ἦλθε ν' ἀφήσω τὴν Νετζίμε 'ς τὸν τόπον του καὶ νὰ τὸ κλέψω.—Νὰ ἰδοῦμε μόνο τώρα, θὰ γίνῃ τίποτε;

Φαίνεται ὅτι ἔγινε τίποτε, διότι ἐκ τῆς κλεψιγαμίας ἐκείνης ἡ περιώνυμος Νετζίμε συνέλαβε καὶ ἔτεκε τὴν ἀπαράμιλλον καὶ παμμέλαιναν Μόχραν.

Ὅτε ὁ Βενδὲρ ἐβεβαιώθη ὅτι ἦτο θήλεια ἵππος, λέγεται ὅτι ἐκ τῆς μεγάλης χαρᾶς του ἔδειρε κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὴν γυναῖκά του!

* * *

Τρία παρῆλθον ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς Μόχρας καὶ ἡ μοναδικὴ καλλονή της, ἡ πτερωτὴ ταχύτης καὶ ἡ ἔκτακτος θυμοσοφία της ἔκαμνα κρότον καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀκατοικήτους ἐρήμους.

Καὶ πράγματι· ὅτε ἀνύψου τὴν κεφαλήν της καὶ τὴν οὐράν της εἰς εὐθεῖαν γραμμήν, ἔδιδε σχῆμα τόξου εἰς τὸν κατάστιπνον λαιμόν της, καὶ ἀνετίνασσε μετὰ χάριτος τὴν πυκνὴν χαίτην της, ἤζιζε νὰ χάνῃ τις τὸν καιρόν του μόνον διὰ νὰ τὴν βλέπῃ. Τὰς ἀπεράντους ἀποστάσεις διεξήλαυνε μὲ τὴν ταχύτητα ἀστραπῆς, καὶ διήρχετο ἐπὶ τῶν κινδυνωδεστέρων χαραδρῶν ὡς ὄνειρον τὸν πρωϊνὸν ὕπνον.

Καθὼς ἐγεννᾶτο ὑποψία τις ἐν τῇ φυλῇ τῶν Δελφί, ἥτις ἐκαλλιέργει ἀπωτάτην μεταξὺ Περσίας καὶ Μεσοποταμίας ἔρημον, βόσκουσα κυρίως πολυπληθῆ ποίμνια, καθὼς λοιπὸν ἡ φυλὴ ὑπώπτευέ τι ἀπὸ μέρους τινῶν προβατοκλεπτῶν, ἐν μιᾷ φωνῇ ἅπασα ἔλεγεν.

— Ἂς καββαλικεύσῃ τὴν Μόχραν ὁ Βένδερ καὶ ἂς ὑπάγῃ ὡς τὸ *Ἀέθε*. Τὸ *Ἀέθε* ἦτο ὕψωμα ἀρχαίων ἀσσυρίων ἐρειπίων, ἀπέχον μίαν ὥραν ἀπὸ τὸ Δελφί, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνερχόμενός τις ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου ὡρῶν.

Ἡ φήμη αὕτη τῆς Μόχρας ἔφθασε καὶ εἰς τὸν αἱμοχαρῆ καὶ πλεονέκτην Χασὰν Κουλὶ-Χάν, ὅστις ἐνοικεῖ εἰς τὰ γειτονικὰ ὄρη τῆς Περσίας, ὧν τὸ τελευταῖον λείψανον τῶν ἀρχαίων Σατραπῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως, διοικῶν ἅπαν τὸ Λουριστὰν καὶ ἀξιῶν νὰ ἔχῃ τὸ πρῶτον τῆς Ἀνατολῆς ἱπποστάσιον, ἔπεμψε λοιπὸν πρέσβεις πρὸς ἀγορὰν τῆς Μόχρας συνεπιστέλλων καὶ ὀκτακόσια *τουμάνια*,[1] ἅτινα ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι προσέφερον εἰς τὸν Βενδὲρ ἔλαβον τὴν ἑξῆς Σπαρτιατικὴν ἀπάντησιν:

— Ἡ Μόχρα μου δὲν εἶναι γιὰ πούλημα! ἀλλὰ γιὰ χατῆρι τῆς γειτονιᾶς μας μὲ τὸν Βαλῆ, μὲ δίνετε τὰ τουμάνιά του καὶ τοῦ πουλῶ μόνον τὸ ἀριστερό της πισινὸ ποδάρι, καὶ γινούμασθε καὶ συντρόφοι! Διὰ τούτου ἐνόει ὅτι τὸ τέταρτον γεννηθησόμενον θὰ ἀνῆκεν εἰς τὸν σατράπην τοῦ Λουριστάν.

Ἐν τῷ τυφλῷ πρὸς τὴν Μόχραν ἔρωτί του, δὲν ὑπελόγιζεν ὁ Βένδερ ὅτι μὲ τὸ ποσὸν ἐκεῖνο ἠδύνατο ν' ἀγοράσῃ ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῶν Δελφὶ καλλιεργουμένην ἔκτασιν, καὶ νὰ γίνῃ οὕτω γαιοκτήμων καὶ πραγματικὸς γείτων τοῦ Χασὰν Κουλὶ-Χάν.

* * *

Λέγουσιν ὅτι ὅτε ὁ θαρραλεώτερος τῶν ἀπεσταλμένων ἀπετόλμησε νὰ ἐπαναλάβῃ πρὸς τὸν Χασὰν Κουλὶ-Χὰν τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βενδὲρ ἐμπὶν-Μανσούρ, ὁ σκληρὸς σατράπης θυμωθεὶς διέταξε νὰ τῷ ἐξορύξωσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὶν ἢ οὗτος προφθάσῃ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ ἔλεος τοῦ θηριώδους αὐθέντου, προσελθὼν ἕτερός τις παρ' αὐτῷ καὶ προσκυνήσας τρίς, εἶπε:

— Ἐγώ, Βαλῆ, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ τὴν κλέψω καὶ νὰ σοῦ τὴν φέρω.

— Ἂν μὲ τὴν φέρῃς, σὲ δίδω διακόσια τουμάνια, εἶπε μὲ ἐρυθροὺς ἐκ πλεονεξίας ὀφθαλμοὺς ὁ σατράπης.

— Ὄχι! Ἐγὼ δὲν θέλω τουμάνια, θέλω πρῶτα τὴν σωτηρίαν τῆς ὑγείας σοῦ καὶ ὕστερα ἕνα γράμμα 'ς τὸν Σεΐχην μας τὸν Βενὶ-λάμ.

— Ἀ! ἐσὺ εἶσαι; ὁ Φερχὰν ὁ πρόσφυξ; Ἔ; καὶ δὲν φοβεῖσαι μὴ σὲ κόψῃ ὁ Σεΐχης σὰς ἅμα πέσῃς 'ς τὰ χέρια του;

[1] Ἕκαστον τουμάνιον περσικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ δέκα δραχμάς.

— Τὸ γράμμα σου γιὰ 'μένα εἶναι καλλίτερο καὶ ἀπ' τὸν θώρακα τοῦ Κεσρᾶ Περβῆ, ἂν δὲ πάλι τολμήσῃ νὰ μ' ἀγγίσῃ ἢ νὰ μὲ σκοτώσῃ ὁ Σεΐχης, ἡ προσβολὴ θἆναι 'δική σου, Βαλῆ. Ὅ,τι κάμῃ 's ἐμέ, τὸ κάμνει ς' ἐσέ, καὶ γνωρίζει ἐκεῖνος ὅτι σὺ δὲ χωρατεύεις.

— Ἀ! κατεργάρη... ἂς ἦναι. Μολὰ Σάλεμ! ἔλα 'δῶ, γράψε του ἕνα γράμμα ὅπως τὸ θέλει καὶ φέρε νὰ τὸ σφραγίσω.— Πρόσεξε ὅμως, εἶπε στραφεὶς πρὸς τὸν Φερχάν, ἂν δὲν μὲ φέρῃς τὴν Μόχραν δὲν γλυτώνεις ἀπ' τὰ χέρια μου ὄχι 's τοὺς Βενὶ-λάμ, ἀλλὰ καὶ 's τὴν Πόλι ἀνπάγῃς· ἂν ὅμως μοῦ τὴν φέρῃς, σοῦ τάζω πάλιν τὰ διακόσια τουμάνια.

— Σ' τὰ 'μάτιά μου καὶ 's τὸ κεφάλι μου, ἀπήντησεν ὁ Φερχάν.

Ὁ Φερχὰν οὗτος ἦτο λῃστὴς δοκιμώτατος. Διὰ λῃστρικήν του ἀκριβῶς πρᾶξιν ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὁ Σεΐχης τῆς φυλῆς τῶν Βενὶμ-λάμ, αὐτὸς ἐδραπέτευσε διὰ νυκτός, καὶ φθὰς τὸ πρωὶ εἰς τοῦ Χασὰν Κουλὶ-Χάν, ἐζήτησεν ἄσυλον, ὅπερ θεωρεῖται ἱερὸν καὶ διὰ τοὺς πατροκτόνους ἀκόμη καὶ ὅπερ προσηνέχθη αὐτῷ. Εὕρισκε τώρα τὴν περίστασιν, διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ τρομεροῦ Σατράπου, νὰ τύχῃ τῆς συγγνώμης τοῦ Σεΐχου. Ἅμα λοιπὸν λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, τὴν ἐπαύριον ἦτο παρὰ τῷ Σεΐχῃ Βενὶ-λάμ, ὅπου ἔτυχε πράγματι τῆς συγγνώμης, δὲν ἔμενε δὲ αὐτῷ ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑποσχέσεώς του. Συνεφώνησε λοιπὸν μὲ δύο ἑτέρους συντρόφους του, οἵτινες θὰ τὸν ἐβοήθουν εἰς τὴν διαρπαγὴν τῆς Μόχρας. Ἦσαν τότε ἐν πλήρει θέρει. Ὁ πρεσβύτερος τῶν δύο, Σααδοὺν συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ περιμένουν ἀκόμη δέκα ἡμέρας, ὅτε ἀρχίζουσιν αἱ σκοτειναὶ καὶ νεφελοσκεπεῖς νύκτες τῶν κυνικῶν καυμάτων, περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου, αἱ καλούμεναι *Λεϊλ-ἐλ-Μποιχάρα* (νύκτες κυνικαί).

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι καὶ οἱ τρεῖς μας; ἠρώτησεν ὁ Φερχάν.

— Τὴν τρίτην νύκτα ποῦ θὰ ἦναι *δόλμα* (σκοτία), ἡ Μόχρα δὲν θὰ ξυπνήσῃ τὸ πρωὶ εἰς τοὺς Δελφί, ἀπήντησεν ὁ Σααδούν.

* * *

Ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ ἡσυχία ἐβασίλευον ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν Δελφί, αἵτινες ἦσαν τοποθετημέναι εἰς γραμμὴν ὡς στρατιῶται τοῦ πεζικοῦ. Ἀπέναντι αὐτῶν καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑψοῦντο ἐν σειρᾷ αἱ ἄλωνες τῶν θερισμένων γεννημάτων. Τὸ ἔτος ὑπῆρξεν εὔφορον, αἱ δὲ κατὰ Μάρτιον βροχαὶ τόσον ἄφθονοι, ὥστε καί τοι συνήθως τὸν Ἰούλιον τὸ παρ' αὐτοῖς φυσικὸν κοίλωμα, ὅπερ ὠνόμαζον *Λίμνην*, ἐξηραίνετο, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶχεν ἀκόμη νερὸν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας των.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἡ θερμότης ἦτο ἀφόρητος· ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο φλογερά. Ἡ ἀπέραντος ἔρημος ἦτο τόσον ἐρυθρωπή, ὥστε ἐνόμιζες ὅτι θὰ διαρραγῇ, ἡ δὲ φύσις τόσον χορτασμένη ἀπὸ θερμότητα, ὥστε ἐπνίγετο. Τὸ ἀμμῶδες ἔδαφος ἠχνιζεν ὡς ἀνημμένον πύραυνον. Θὰ ἔλεγες ὅτι ὁ ἥλιος διὰ τῶν ἀκτίνων του ἀπερρόφησε καὶ τὴν μάλλον παχύφυλλον χλόην. Λίαν τολμηρὸς θὰ ἦτο ὁ περιφρονῶν τὸν μεσημβρινὸν ἥλιον· δι' ἑνός του ῥαπίσματος θὰ τὸν ἔρριπτε κατὰ γῆς κεραυνόπληκτον.

Ἤρχισαν αἱ νύκτες τῆς *Μπουγάρας*. Ὁ οὐρανὸς σχεδὸν νεφελοσκεπής. Ἐνίοτε μόνον τὴν νύκτα περίεργός τις ἀστὴρ διήνοιγε τὰ σύννεφα, ἀλλὰ προσβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πυριφλεγέθοντος Σιμοὺμ ἐπανέκλειε πάλιν ἔντρομος αὐτά.

Οἱ Δελφὶ μίαν ὥραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξηπλοῦντο παρὰ τὰς ἄλωνάς των, εἰς μικρὰν δὲ ἀπόστασιν οἱ ἵπποι των ἐμάσων μετ' εὐαρεσκείας τὴν κριθὴν τῆς νέας συγκομιδῆς· παρ' αὐτοὺς ἐγρηγόρει ἡ ἑκοιμᾶτο πάντοτε εἰς σκοπός.

Καὶ αὐτὴ ἡ Μόχρα, ὀρθία, δεδεμένη, καὶ ἐπισεσαγμένη—διότι οἱ Βεδουίνοι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἔχουσιν ἑτοίμους τοὺς ἵππους των ἀφαιροῦντες μόνον τὸν χαλινὸν —ἔτρωγε βραδέως καὶ στρέφουσα ἔνθεν κἀκεῖθεν τὴν νοήμονα κεφαλήν της ἐρρωθώνιζεν ἀνησύχως.

Προησθάνετο ἴσως ὅτι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην θὰ συνέβαινέ τι. Καὶ εἶχε δίκαιον. Πράγματι, περὶ τὴν ἑνάτην, ὅτε, ἀπηυδηκότες πάντες ἔκειντο χαμαὶ ὡς πτώματα, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἴσταντο τρεῖς ἄνθρωποι καὶ δύο ἵπποι. Ὁ πρεσβύτερος αὐτῶν εἶπεν:

— Ἐμεῖς θὰ σὲ φυλάξωμε ἐδῶ μὲ τ' ἄλογα, γιατὶ δὲ συμφέρει νὰ τὰ πᾶμε πιὸ κοντά, θὰ μᾶς 'νοιώσουν· ἐσὺ πήγαινε σιγά, σιγά; λύσέ της τὸ σχοινί, καββαλίκευσέ την καὶ δρόμο! μιὰ καὶ μᾶς προφθάσῃ, 'τελείως' ἡ δουλειά.

— Μὴ σὲ μέλει, καὶ θὰ τὰ καταφέρω· ἀπήντησεν ὁ ἄλλος, ὅστις ἦτο ὁ Φερχάν, καὶ ἤρξατο βαδίζων βραδέως καὶ μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἔπεσε πρηνὴς καὶ ἤρξατο ἕρπων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Φθὰς ἀψοφητεὶ παρὰ τοὺς ἵππους καὶ βεβαιωθεὶς ὅτι ὁ σκοπὸς ἐκοιμᾶτο, ἔσυρεν ἐκ τῆς ζώνης τὴν μάχαιράν του, ἔκοψε τὸ σχοινίον τοῦ ὀπισθίου ποδὸς τῆς Μόχρας, ἐκριζώσας δὲ καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας τὸν πασσαλίσκον, ἐφ' οὗ ἦτο δεδεμένη ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, τὴν διεσκέλισεν ἐν ἀκαρεῖ.

Ἀλλ' ἐνῷ ἀκόμη ἔκοπτε τὸ σχοινίον, εἰς μικρὸν τῆς Μόχρας χρεμέτισμα, ἅπαντες οἱ ἵπποι ἤρξαντο νὰ μυκῶνται ἰδιοφώνως καὶ νὰ κτυπῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοὺς πόδας των.

— Ἔ! Σάλεχ, τί ἔχουν τ' ἄλογα ἐκεῖ; ἐφώνησεν εἰς πρὸς τὸν σκοπόν, τότε ἀφυπνισθέντα.

— Ποιὸς εἶν' αὐτοῦ;—Ἔ!... τρέξτε... βουβοὶ εἶσθε;.... τὰ ὅπλα σας! Κλέφτες! Κλέφτες!....

Ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ σκοποῦ, περισυνέλεξεν, ὡς τὸ σάρωθρον τὰ ψιχία, περὶ τοὺς εἴκοσιν ἄνδρας, τρέχοντας ὡς παράφρονας καὶ κραυγάζοντας: «Ποῦ εἶναι; Ποῦ εἶναι;»

— Μωρὲ φεύγει....'ς τ' ἄλογο ἐκεῖ.... Νά τος καββάλλα!.... Ἐμπρὸς κ' ἐμεῖς καββάλλα!....

— Καββάλλα;....'ς τ' ἄλογο; ποιὸ ἄλογο;....ποῦ εἶναι; νὰ ἰδῶ! Ποιὸ λείπει; .....Ἀ! νά, τὸ σχοινί της, κομμένο!.... ἡ Μόχρα μου!! τ' ἀκοῦτε βρὲ σεῖς;.... ἡ Μόχρα μου!....Ἄχ!.... κ' ἔπεσε κατὰ γῆς ὡς ἀπόπληκτος ὁ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσούρ. Διότι ἦτο αὐτός.

Ἡ ἔρημος ἀνταπέδιδε τὴν ἀπήχησιν τοῦ ἐρρύθμου τῆς Μόχρας καλπασμοῦ, ἀφυπνίσαντος καὶ πάλιν τὸν ἀπηλπισμένον Βενδέρ.

— Νὰ σᾶς 'δῶ, καβαλλαρηδές μου! ὁ κλέφτης εἶναι Περσιάνος..... τοῦ Χασὰν Κουλὶ-Χάν....ἄ! τὸ σκυλί.... Ναί!!.... Κόψτε του τὸ δρόμο!.... 'Πίσω ἀπ' τὸ Ἀέθε καὶ 's τὸ βουνό!....Ὅποιος μὲ φέρῃ τὴ Μόχρα μου, τοῦ χαρίζω τὸ ἕνα ποδάρι της.

Ὀκτὼ ἱππεῖς ἔνοπλοι εἶχον ἀναχωρήσει ἀμέσως καλπάζοντες.

Μετὰ τέταρτον ὥρας ἠκούσθη ἀνταλλαγὴ πυροβολισμῶν, ἀλλὰ μάτην ὁ Βενδὲρ πνευστιῶν περιέμενε τὴν ἐπιστροφήν των προσκολλῶν τὸ οὖς του ἐπὶ τοῦ πυρέσσοντος ἐδάφους. Οἱ καλπασμοὶ ὁλονὲν ἀπεμακρύνοντο, καὶ βαθμηδὸν ἐξέλιπον.

— Ὦ! Θεέ μου! Τί κακὸ ἦταν αὐτὸ ποὺ μοῦρθε! Τί κακό! ἐτονθόρισε μετὰ στεναγμοῦ ὁ Βενδέρ, καὶ ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν ἀνυπολόγιστον ἀπώλειαν, ἀφοῦ ἐξυλοκόπησε καλῶς τὸν υἱόν του, Ἀλῆν, ὃν εὗρισκε παραίτιον τοῦ κακοῦ, διέταξε ν' ἀνάψουν πυρὰν καὶ νὰ 'ψήσουν τὸν καφέν, καὶ ῥοφῶν αὐτὸν ὡς νέκταρ διεσκέδαζε τὴν ἀθυμίαν του!

* * *

Ἐκάλπαζον, ἔτρεχον, ἐπέτων αἱ τρεῖς φορβάδες τῶν Βενὶ-λὰμ ἐν τῷ σκοτεινῷ πελάγει, ὡς κολασμέναι ψυχαί, οἱ δὲ Δελφὶ ὄπισθέν των, εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας, ἔτρεχον ἐπίσης.

— Τὸ Ἀέθε ἅμα φθάσουμε, Φερχάν, τὴν 'γλυτώσαμε! ἐφώνησεν ὁ Σααδοὺν σφίγγων τοὺς ὀδόντας του καὶ σείων εἰς τὸν ἀέρα τὴν λόγχην του. Νὰ σὲ ἰδῶ! Καὶ ἡ Ψαρή μου δὲν πάγει κάτω ἀπὸ τὴν παινεμένη τὴν Μόχρα!

— Μωρὲ τί λὲς ἐσύ;... Μ' ἔβγαλε τὴ ψυχή μου αὐτή.... δὲ βλέπεις πῶς τραβῶ τὸ σχοινί της.... Δὲν πρόφθασα νὰ τῆς βάλω καὶ χαλιναρι... 's τὴν ταραχὴ ἀπάνου μ' ἔπεσε.... Τρεῖς φορὲς τώρα τινάζεται γιὰ νὰ μὲ ῥίξῃ κάτω.

— Βάστα καλά, Δερχάν μου, κ' εἶναι καὶ 'ντροπή μας... Νά, τὸ Ἀέθε 'μπροστά μας εἶναι.

Τῷόντι, εἶχον φθάσει εἰς τὸ ὕψωμα· οἱ Δελφὶ δὲν ἠκούοντο πλέον! ἢ ὀπίσω ἔμειναν, ἢ ἐλοξοδρόμησαν.

— Ἀ! εἶπεν ἀναπνέων ὁ Σααδούν. Τώρα μὴ φοβᾶσθε. Σταθῆτε ν' ἀνασάνουνε καὶ τὰ ζῷα. Ἂν ἦναι μεσάνυχτα, ἀπ' ἐδῶ ὡς ταῖς σκηναῖς μας θᾶμαστε μὲ τὸ χάραμμα! πίνουμε ἕνα καρὲ 's τὸ *σπίτι μου*, κι' ἀπὸ ἐκεῖ τραβοῦμε 's τὸ βουνό· τὸ μεσημέρι μένουμε τρεῖς ὥραις 's τὴν *κρυψῶνα* καὶ τὸ βράδυ νὰ με εἰς

τοῦ Χασὰν Κουλὶ-Χάν. Μονάχὰ ἂς ἑτοιμάζῃ τὰ τουμάνια.

— Ἀμ' αὐτοί, οἱ διαβόλοι πῶρχονται κατόπι μας; ὑπέλαβεν ὁ τρίτος.

— Χμ! Αὐτοί, Φαρέτη, μόνε ἄλογα καλὰ ἔχουνε, ἀπὸ καϐϐαλλάρηδες, εἶναι γιὰ φτύσιμο. Μὴ σὲ μέλει, καὶ ἂν ἔρθουν κοντά, θὰ τοὺς σαστίσω τὸ δρόμο.

— Ἐμπρός! δρόμο! Νὰ σὲ 'πῶ· κάτι ἤξευρεν ὁ Χασὰν Κουλὶ-Χάν.

Καὶ ἐπέτρεψαν ἐκ νέου τὰς φορϐάδας.

Κατ' ἀρχὰς ὡδήγει ὁ Σααδοὺν... Ἀλλ' ἡ Μόχρα ἤθελε πάντοτε νὰ εὑρίσκηται πρώτη, ὥστε ἐπὶ τέλους ὁ Φερχὰν ἐτέθη ὡς ὁδηγός. Ἐνίοτε μόνον ἠκούετο ὁ Σααδοὺν ὡς πλοίαρχος ἐν τῷ ἐρημικῷ πελάγει λέγων:

— Ἀριστερά, Φερχάν, ἀριστερά.

— Μὴ σὲ μέλει καὶ πηγαίνουμε καλά! ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἀκούονται πιὰ καὶ αὐτοί. . . .

Καὶ τὸ μᾶλλον ταχύπτερον πτηνὸν θὰ ἐκουράζετο, καὶ ἡ μᾶλλον ἐλαφρόπους ἔλαφος θ' ἀπέκαμνεν, αἱ φορϐάδες ὅμως ἐξηκολούθουν ῥωθωνίζουσαι καὶ καλπάζουσαι. ἡ δὲ Μόχρα πάντοτε ἦτον ἡ πρώτη. Αἱ δύο ἄλλαι κατὰ τὸ ἔνστικτον τὴν ἠκολούθουν.

Μετὰ δίωρον περίπου δρόμον ὁ Σααδοὺν ἐκπεπληγμένος εἶπε:

— Ξέρετε ποῦ 'χάσαμε τὸ δρόμο;

— Γιατί;

— Λάθος πηγαίνουμε· ἔπρεπε νἄχουμε τὸν *Δζέττη* (πολικὸν) ἀριστερὰ καὶ τὸ ἔχομε δεξιά.

— Λάθος κάνεις ἐσύ, Σααδοὺν· αὐτὸ τὸ ἄστρο ποὺ 'φάνηκε δὲν εἶναι ὁ *Δζέττη*.

— Τώρα τὸν βλέπεις! νὰ ποὺ φεύγουν τὰ σύννεφα. — Ἂς σταθοῦμε κομμάτι ν' ἀνασάνουνε καὶ τὰ ζῶα . . . Ὁρίστε . . . ἐμεῖς πέσαμε τώρα σ' τὴν *Δζεζίρα* (ἔρημον). Ἀ! Φερχάν, δούλειὰ ποὺ μᾶς τὴν ἔκαμες.

— Τί πταίω 'γώ! ὅλο καὶ βλέπω 'μπροστά μου νὰ φύγουν τὰ σύννεφα καὶ νὰ 'δοῦμε τὴν *πούλια*. Σκοτάδι, ἀδερφέ!

— Σκοτάδι! Σκοτάδι!.... δὲν καταλαϐαίνεις ἀπ' τὸ ζῷό σου; Πέσε 'πίσω μου! 'πίσω μου! ἐφώνησεν ἐπιϐλητικῶς ὁ Σααδοὺν.

— Αὐτὴ 'πίσω δὲν πηγαίνει ἡσυχα, θέλει νἄναι 'μπρὸς πάντα· ἂν θέλῃς, καϐαλίκευσέ την σύ.

— Ἐμπρός!

Καὶ ἤλλαξαν τὰς φορϐάδας των καὶ ἠσθάνθη εἰς τὴν ϐραχύτριχα ῥάχιν της ἡ Μόχρα τὸν ἱππηλάτην Σααδοὺν καὶ ἐστράφησαν ἀντίθετως ϐαδίζοντες ἐν μικρῷ κυνηγετικῷ καλπασμῷ.

Εἶχον τώρα τὸν πολικὸν ποὸς ταρὶ στερὰ καὶ προὐχώρουν. Βαθμηδὸν ὁ οὐρανὸς διεφαίνετο, τὰ δὲ νέφη ἀραιούμενα ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐπυκνοῦντο πρὸς τὴν Μεσημϐρίαν διὰ νὰ ἐφαπλωθῶσι καὶ πάλιν μετά τινας ὥρας ἐπὶ τοῦ κυανόχρου στερεώματος.

— Εἶδες τώρα τὴν *πούλια* ποὺ βγαίνει, κὺρ Δερχάν; εἶπεν ὁ Σααδοὺν καλπάζων καὶ ὁδηγῶν πάντοτε· ἂν σ' ἀκολουθοῦσαμε, θὰ μᾶς ἔϐγαζες 'ς τὸν ποταμὸ τὸν Τίγρη.

— Ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ Φερχάν, διότι ἔϐλεπεν εἰς τὸν ὁρίζοντα τὴν ὡς βασιλίσσης κόσμημα ἀδαμαντίνην πλειάδα.

Μὲ τὴν ἀραίωσιν τῶν νεφελῶν ἤρξατο νὰ διακρίνηται τὸ ἔδαφος, οἱ δὲ ἱππεῖς ἔϐλεπον πλέον τὰς σκιὰς ἀλλήλων. Κατόπιν τῆς πλειάδος ἤρξατο νὰ φαίνηται καὶ ὁ Αὐγερινός.

Μετά τινα λεπτά, ὅτε τὸ λυκαυγὲς ἐξήπλου τὸν διαφανῆ του πέπλον καθιστῶντα ὁρατὰ τὰ ἀντικείμενα, ὁ Σααδοὺν ἠρώτησε τὸν Φερχάν.

— Δὲ φαίνεται ὅτι κάτι μαυρίζει ἐκεῖ κάτω;

— Ναί! ναί! ἡ σκηναίς μας Σααδοὺν, ἡ σκηναίς μας! Μῶρὲ 'γειά σου, γρήγορα ἤρθαμε.

Καὶ ὡς ἐξ ἐνστίκτου τὰ ἐλαφρόποδα ζῷα ἀντὶ ν' ἀποκάμουν, ἠρύσθησαν νέας δυνάμεις.

— Διὲς πῶς τρέχουν Φερχὰν κ' ἡ τρεῖς. Γιὰ τὸ νερό! διψάσανε ἡ κακομοίρες. Κατάλαϐαν ποῦ τὸ κοντέψαμε.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν ἀπὸ τῶν σκηνῶν, ἡ Μόχρα ἐτάχυνε τόσον τὸ κάλπασμά της, ὥστε ὁ Σααδοὺν θαμϐωθείς, οὔτε ἔϐλεπε τὰ περὶ αὐτόν, οὔτε ἠδύνατο νὰ κατισχύσῃ αὐτῆς. Ἡ Μόχρα ἐπέτα, παράφορος, ἀφηνιασμένη! Μόλις δ' ἐπλησίασαν τὰς σκηνάς, ἐφάνησαν πρὸ αὐτῶν εἴκοσι περίπου ἄνδρες μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων κραυγάζοντες ἐν ἀλαλαγμοῖς:

— Ἡ Μόχρα! Ἡ Μόχρα!!...

Εἰς τὰς φωνὰς ταύτας ἀτίθασσος, κάθιδρως καὶ ἀδάμαστος, ἡ Μόχρα, ἐπήδησεν ὑπερφυσικὸν ἅλμα εἰς τὸν ἀέρα· καὶ ἔρριψε πρὸ τοῦ πλήθους τὸν παραζαλισμένον Σααδοὺν ὡς πεπῶνιον, χαιρετίσασα δὲ ἠχηρῶς, ὕψωσε τὴν χαίτην καὶ τὴν οὐράν της εἰς τὸν ἀέρα, ἠνωρθώθη ἐπὶ τῶν τεσσάρων ὀνύχων της καὶ προσήλωσε τοὺς φλογεροὺς ὀφθαλμούς της ἐπὶ τοῦ Σααδοὺν, ὅστις ἐκτάδην κείμενος ἐξέπεμπεν ὑπόκωφον ρυχηθμόν.

Ἀλλὰ ταυτοχρόνως δύο στιϐαροὶ ϐραχίονες περιέϐαλον τὸν λαιμὸν τῆς Μόχρας καὶ δύο φιλήματα ἐναπετέθησαν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

Καὶ οἱ ϐραχίονες καὶ τὰ φιλήματα ἦσαν τοῦ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσούρ, τοῦ κυρίου της!!!

Ἦσαν δικαιότατα· διότι χάρις εἰς τὴν θυμοσοφίαν τῆς Μόχρας, οἱ ἅρπαγες Βενὶλάμ, διατρέξαντες ἡμικύκλιον περὶ τοὺς Δελφί, ἐνῷ ἐνόμιζον ὅτι ἐϐάδιζον πρὸς τὰς ἰδίας των σκηνάς, ἐπανέκαμψαν ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς αὐτὰς τὰς σκηνὰς τῶν Δελφί, πρὸς μεγίζην ἀμφοτέρων ἔκπληξιν.

Ὁ Σααδοὺν, μετὰ πολλὰς περιποιήσεις τοῦ κυρίου τῆς Μόχρας, ἐθεραπεύθη, οἱ σύντροφοί του αἰτήσαντες ἄσυλον παρά τινι Δημογέροντι τῆς φυλῆς συνεχωρήθησαν διὰ τὴν πρᾶξίν των, ἀλλ' ὁ Βενδὲρ ἐμπὶν Μανσοὺρ δὲν κοιμᾶται πλέον ἥσυχος, εἰμὴ ὅταν δένῃ τὸν πόδα του μὲ τὸν πόδα τῆς Μόχρας καὶ τὸ σχοινίον τῆς κεφαλῆς της εἰς τὴν ἰδίαν του κεφαλήν. Εἰς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν περὶ τοῦ αἰτίου, ἀπαντᾷ μετὰ πονηροῦ μειδιάματος:

— Ποὺ ἂν τὴν ξανακλέψουνε νὰ κλέψουνε κ' ἐμένα μαζή της!

Κ. Χ. Μεταξας *Βοσπορίτης*

Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 508.

Οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον μετὰ ποιᾶς ἀποστροφῆς εἰς τὴν ἀκρόπολιν ταύτην τοῦ ἱσπανοῦ κατακτητοῦ· ἀλλ' ἀνεμένοντο, καὶ εἶχε δοθῇ διαταγὴ νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν βασιλέα πρὸς ἀκρόασιν. Εἰσήχθησαν εἰς εὐρεῖαν αἴθουσαν, παρουσιάζουσαν εἰς τὰ ϐλέμματα παραδοξοτάτην ποικιλίαν. Ἀπὸ τοῦ ὀϐλου ἐκρέμαντο σημαῖαι διεσχισμέναι, ὅπλα, σήματα κυριευθέντα ὑπὸ τῶν Μαύρων τῆς Τύνιδος, τῶν Γενουηνσίων, τῶν Ἐνετῶν. Ἐν μέσῳ τῶν τροπαίων τούτων ἔστιλϐεν ἐπὶ ἀσπίδος τὸ παραδοξον τοῦ βασιλέως ἔμϐλημα: ἦτο δὲ τοῦτο ϐιϐλίον ἠνεῳγμένον. Ἐπὶ μεγίστης μαρμαρίνης τραπέζης ἦσαν τεθειμένα ἀρχαῖά τινα μετάλλια τῶν Καισόρων· ἐν μικρᾷ ἐξ ἐλεφαντόδοντος θήκῃ περιείχοντο ἐργαλεῖά τινα ἀστρονομικά, σκαιὰ εἰσέτι καὶ χονδροειδῆ· καὶ παρ' αὐτὴν δὲ εὑρίσκοντο πλεῖστα χειρόγραφα κεκαλυμμένα ὑπὸ ἐλασμάτων χρυσοῦ ἢ εὐώδους ξύλου καὶ κεκλεισμένα δι' ἰσχυρῶν χαλυϐδίνων πορπῶν. Ἐπὶ τῶν εὐρέων τοίχων τῆς αἰθούσης ἦσαν ἐζωγραφημέναι αἱ μάχαι καὶ αἱ περιφημότεραι τῶν περιπετειῶν τοῦ Ἀλφόνσου. Παρίστατο ἐν τῇ ἐπισήμῳ τελετῇ τῆς ἀναρρήσεώς του, ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τῆς Ἀραγωνίας, σχίζων τὸν κατάλογον τῶν εὐγενῶν, οἵτινες εἶχον συνομόσῃ κατ' αὐτοῦ. Ἄλλη εἰκὼν παρίστανεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐξ ἐφόδου ἁλούσῃ Μασσαλίᾳ, καταστέλλοντα τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν, ἀρνούμενον νὰ δεχθῇ τὸ πολύτιμον δῶρον ὅπερ προσήνεγκον αὐτῷ αἱ δέσποιναι τῆς πόλεως. Ἀλλαχοῦ παρουσιάζετο ἡττηθείς, ἀλλὰ μείζων ἢ ἐν τῇ νίκῃ, αἱχμάλωτος ἐπὶ γενουηνσίου πλοίου, ἀγόμενος ἐνώπιον τῆς νήσου Ἰσχίας, καὶ ἀρνούμενος, ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς του νὰ δεσμεύσῃ διὰ διαταγῆς τὴν γενναιότητα τῆς φρουρᾶς, ἥτις ἐμάχετο ἐν ὀνόματι αὐτοῦ· τέλος παρίστατο εἰσερχόμενος νικητὴς εἰς Νεάπολιν, ἐν πομπῇ ἀρχαίου Ῥωμαίου θριαμϐευτοῦ.

Ἡ αἴθουσα ἐκείνη ἦτο προσέτι κεκοσμημένη δι' ἀγαλμάτων τινῶν, ἅτινα ὁ βασιλεὺς εἶχε κυριεύσῃ ἐν τοῖς πολέμοις αὐτοῦ, καὶ ὧν ἡ τελειότης παρεῖχεν ἰδέαν τῶν ἐξόχων τῆς Ἑλλάδος τεχνῶν ἐν μέσῳ τοῦ ϐαρϐάρου κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀνακτόρου ἐκείνου. Οἱ Ἕλληνες ἠσθάνθησαν αἴσθημα χαρᾶς ἐπὶ τῇ θέᾳ ταύτῃ.

Ἐν τῷ ϐάθει τῆς αἰθούσης ἐκάθητο ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτὸν ἔχων τινὰς τῶν περιωνύμων ἀνδρῶν, οἵτινες τότε ἐδόξαζον τὴν Ἰταλίαν τὸν Πόγγην, ἐμϐριθῆ σοφόν, οὗ ἡ Εὐρώπη μόνον τὰς παιγνιώδεις μυθοπλαστίας γινώσκει, Ἀντώνιον τὸν ἐκ Παλέρμου, τὸν σοφώτατον τῶν Σικελῶν, ὃν ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ γράμματα καὶ ἡ εὐγλωττία ἀνήγαγον εἰς τὸν ποντιφικὸν θρόνον, καὶ πολλοὺς ἄλλους λησμονηθέντας σήμερον.

Ὁ Ἀλφόνσος ἐκράτει ἐν τῇ χειρὶ ϐίον τινα τοῦ Ἀλεξάνδρου· συνδιελέγετο περὶ τοῦ ἀναγνώσματος πρὸς τοὺς σοφοὺς ἐμπίστους, οἵτινες ἀπήρτιζον τὴν αὐλήν του. Τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἦτο παραδόξως πνευματῶδες καὶ πολεμικόν· ἡ ἡλικία εἶχε λευκάνει τὴν κόμην του, ἀλλὰ τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ τὸ ὑψηλὸν καὶ ὑπερήφανον, οἱ εὐκίνητοι καὶ πλήρεις πυρὸς ὀφθαλμοί του ῥίπτοντες πανταχοῦ ἐκφραστικὰ ϐλέμματα, παρεῖχον εἰς αὐτὸν εἰσέτι ὅλην τὴν ζωηρότητα τῆς νεότητος· ἔφερε τὸν ϐραχὺν ἐπενδύτην καὶ τὴν στρατιωτικὴν τῶν ἱσπανῶν στολήν. Τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἔμϐλημα ἦτο ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ τῆς λαϐῆς τῆς σπάθης του· ἐπὶ τοῦ στήθους του δὲ παρετηρεῖτο ἡ ταινία ἣν εἶχε λάϐει παρὰ τῆς Λουκρητίας Ἀλώνια, τελευταία ἀναμνησις τῶν ὑστάτων αὐτοῦ ἐρώτων.

Εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος πρὸς τὸν βασιλέα τοῦτον ὡδηγήθησαν οἱ Ἕλληνες σχεδὸν ὡς ἔνοχοι.

— Παρατηρήσατε τριγύρω σας, εἶπεν εἰς αὐτοὺς κατ' ἀρχὰς ὁ βασιλεύς· δὲν εὑρίσκεσθε ἐπὶ ἐχθρικοῦ ἐδάφους.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἀπένεμεν αὐτοπροσώπως τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ μετὰ μεγάλης φροντίδος, ἤνοιξε τὰ γράμματα τοῦ διοικητοῦ τῆς Κατάνης, καὶ ἠθέλησε νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Λασκάρεως πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ γεγονότος ὅπερ ἤγαγε τοὺς Ἕλληνας ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην παρεδόθη ὅλος εἰς τὴν ζωηρὰν περιεργίαν ἣν ἐνέπνεον εἰς αὐτὸν οἱ ξένοι ἐκεῖνοι καὶ ἔδειξε πικρὰν θλῖψιν ἐπὶ τῇ πτώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

— Δυστυχεῖς χριστιανοί! ἔλεγε, διατί διασπαρασσόμεθα ὑπὸ ἀκαταπαύστων πολέμων ἐν ᾧ οἱ ϐάρϐαροι προχωροῦσι καθ' ἑκάστην ἐν τῇ Εὐρώπῃ! Ὁπαῖον προμήνυμα εἰς ἡμᾶς ἡ πτῶσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως!

Συγχρόνως ὁ βασιλεὺς ἠρώτησε ποῖα μνημεῖα τῆς τέχνης, ποῖα ϐιϐλία εἶχον σώσει· ἐφαίνετο μεριμνῶν περὶ αὐτῶν ὅσον καὶ περὶ τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας.

— Διατί νὰ μὴ ὁπλισθῶ, ἐρώνησεν, ὑπὲρ ἀγῶνος τόσον ἁγίου; Ἀλλ' ἐπολέμουν πρὸς τὴν Φλωρεντίαν, ἥτις τέλος μοὶ προσήνεγκε καλὴν εἰρήνην· σήμερον δὲ μοὶ μένει νὰ ἐκδικηθῶ τὴν Ἐνετίαν καὶ τὴν Γένουαν. Ἐν τούτοις τὸ γῆρας προσεγγίζει· ἀλλ' ἐλπίζω, καὶ μεθ' ὅλον τοῦτο, ὅτι ἔχω ἀρκοῦσαν εἰσέτι δύναμιν ὅπως νικήσω τοὺς ϐαρϐάρους ἐν Βοσπόρῳ ὡς ἐνίκησα αὐτοὺς ἐν Τύνιδι. Θὰ παρορμήσω τοὺς χριστιανοὺς πρίγκηπας· θὰ καλέσω τοὺς πέραν τῶν ὀρέων Φράγκους. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀμείψατέ με διὰ τὴν φιλοξενίαν μου, διαδόσατε τὴν ἐπιστήμην ὑμῶν εἰς τὰ Κράτη μου· ἔχομεν σχολὰς ἐν Νεαπόλει, εἰς ἃ μεταϐαίνω συχνὰ πρὸς ἀκρόασιν εὐπαιδεύτων διδασκάλων. Μείνατε παρ' ἡμῖν, ὦ Ἕλληνες! ἡ Ῥώμη σᾶς ἐγκαταλείπει· ἐγὼ θὰ φιλοξενήσω καὶ θὰ ἐκδικήσω ὑμᾶς.

Συγχρόνως ὁ Βασιλεὺς διέταξε νὰ κομίσωσιν αὐτῷ τὸ δῶρον ὅπερ ἄρτι εἶχε πέμψει πρὸς αὐτὸν ἡ δημοκρατία τῆς Φλωρεντίας, καὶ ὅπερ ἀρῴπλισε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὀργήν· ἦτο δὲ τοῦτο πολύτιμον χειρόγραφον τοῦ Τίτου Λιϐίου.

Εὐτυχεῖς οἱ χρόνοι καθ' οὓς πρὸς ἐξαγοραν τῆς εἰρήνης προσεφέρετο ἓν ϐιϐλίον ἀντὶ μιᾶς ἐπαρχίας! Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῷ ἐκτάκτῳ τιμῇ ἣν ἀπένεμον ἐν τῇ Δύσει εἰς τὰ ἔργα τῆς διανοίας καὶ ἤλπισαν ϐέλτιον μέλλον.

Ἡ σπουδὴ αὐτῶν πρὸς μετάϐασιν εἰς Ἰταλίαν ἐδιπλασιάσθη. Μάτην ὁ Ἀλφόνσος κατέϐαλε πάντα ἀγῶνα ὅπως κρατήσῃ αὐτοὺς ἐν τῇ αὐλῇ του, οὗτοι προὐτίμων τὴν ἐλευθέραν φιλοξενίαν τῆς Φλωρεντίας· ὁ Βασιλεὺς κατώρθωσε μόνον νὰ λάϐῃ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἔμελλον νὰ μείνωσιν ἐν Νεαπόλει ὅπως διαδώσωσι τὰς τέχνας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιϐάντες ἐν τῷ λιμένι τοῦ Παλέρμου ἱσπανικοῦ πλοίου ἔπλευσαν μετὰ μικρὸν εἰς Ἰταλίαν, ὅπου ἡ εἴδησις τῆς συμφορᾶς εἶχεν ἤδη πανταχοῦ καταπραύνῃ πρὸς εὔνοιαν αὐτῶν τὴν πικρίαν τοῦ θρησκευτικοῦ μίσους. Προσυρμισθέντες εἰς τὴν ἄκτὴν τῆς Νεαπόλεως εἶδον ὁλόκληρον λαὸν ῥηγνύοντα κραυγὰς φρίκης. Τὸ ὄνομα τοῦ Μωάμεθ ἀντήχει ἐν τῷ πλήθει μετὰ προσευχῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τοῦ οὐρανοῦ ὅπως ἀποτρέψῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας τὴν πληγὴν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. Μακραὶ λιτανίαι ἐξήρχοντο τῶν ἐκκλησιῶν καὶ περιῆγον τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐν μέσῳ τῶν κατοίκων, οἵτινες ἐγονυπέτουν κατὰ τὴν διαϐασίν των. Διηγοῦντο πρὸς ἀλλήλους μυρία θαύματα προαγγέλλοντα τὴν πτῶσιν τοῦ Βυζαντίου. Εἴχον ἀκούσει στρατιὰς συμπλεκομένας ἐν τῷ ἀέρι· ϐροχαὶ αἵματος εἶχον πέσει ἐξ οὐρανοῦ, καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων εἶχον εὑρεθῆ ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ. Ἡ θέα τῶν φυγάδων ηὔξησε τὸν πανικὸν τοῦτον· ἐφαίνετο ὅτι οἱ στόλοι τοῦ Μωάμεθ καὶ οἱ τρομεροὶ γενίτσαροί του ἔμελλον νὰ φέρωσι τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸν θάνατον ἐν τῇ εὐδαίμονι Ἰταλίᾳ. Αἱ γυναῖκες ἔφευγον κρατοῦσαι τὰ μικρὰ τέκνα των ἐν τῇ ἀγκάλῃ αὐτῶν· οἱ δὲ ἄνδρες ἐζήτουν τὴν εὐλογίαν τῶν ἱερέων ὡσεὶ ἔμελλον μετ' ὀλίγον ν' ἀγωνισθῶσι καὶ ν' ἀποθάνωσι.

Ἐν μέσῳ τῆς φρίκης ἐκείνης οἱ Ἕλληνες εὗρον φιλοξένους καὶ γενναίας διαθέσεις. Ὁ φόϐος ἐπήνεγκε τὸν οἶκτον. Ὁ ἤρεμος ϐίος τῶν λαῶν ἐκείνων, ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος αὐτῶν, ἡ μαλθακότης τοῦ χαρακτῆρος, καθίστων φοϐερωτέραν τὴν εἰσϐολὴν τῶν ϐαρϐάρων ἐκείνων τῆς Ἀσίας οἵτινες ἐϐεϐήλουν τοὺς ναούς, ἐδήουν τὰς πόλεις καὶ ἀπῆγον εἰς δουλείαν τοὺς λαούς. Ὁ Λάσκαρις ϐλέπων τὸν τρόμον τοῦτον ἔλεγε.

— Ποῦ λοιπὸν θὰ ἦναι τὸ ἄσυλον τῶν τεχνῶν καὶ τῆς διανοίας κατὰ τῆς καταδρομῆς τῶν ϐαρϐάρων; Ποῦ θὰ διατηρηθῶσι οἱ εὐγενεῖς ἐκεῖνοι θησαυροὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, οὓς κατέχομεν ἔτι;

— Δὲν πρέπει· ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἐνετὸς Βέμϐος νὰ κρίνετε τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῆς Νεαπόλεως, ὑποδούλου πόλεως. Οἱ ταλαίπωροι φοϐοῦνται ὡσεὶ νὰ μὴ ἦσαν ἤδη κατεκτημένοι. Ἡ ἐλευθέρα ἐμοῦ πατρὶς δύναται μόνον νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν Τούρκων. Οἱ στόλοι αὐτῆς ἔσονται τὸ προπύργιον τῆς Εὐρώπης.

Οὕτως ὡμίλει ἦτο νέος, ἠγάπα τὴν δόξαν, καὶ δὲν παρεκάθητο εἰσέτι ἐν τῇ γερουσίᾳ τῆς Ἐνετίας· ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας, ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἔμαθεν, ὅτι αὕτη συνῆψε σύμϐασιν πρὸς τοὺς Τούρκους, ὅπως διαφυλάξῃ ἐπ' ὀλίγον τὴν κατάκτησιν πόλεών τινων τῆς Πελοποννήσου.

Ἐν τούτοις ἐλέγετο ὅτι ὁ ὑπατος ποντίφιξ ἔμελλε τέλος νὰ ὁπλίσῃ πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ Βυζαντίου· λόγος ἐγίνετο περὶ στόλου δέκα πλοίων μέλλοντος ν' ἀπαρῇ προσεχῶς. Οἱ Ἕλληνες θλιϐερῶς μειδιῶντες, ἤκουν τὴν διήγησιν τῶν ἀσθενῶν τούτων παρασκευῶν ἀναλογιζόμενοι τοὺς ἀναριθμήτους στρατοὺς τοῦ Μωάμεθ. Ἐφ' ὅσον προὐχώρουν ἐν Ἰταλίᾳ ἠσθένουν ϐαρύνουσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὴν ἀνεπανόρθωτον πτῶσιν τῆς αὐτοκρατορίας· ἔϐλεπον πάνταχοῦ ἄσυλον, οὐδαμοῦ ϐοήθειαν καὶ ἐκδίκησιν.

Ἡ Ἰταλία διηρημένη εἰς Κράτη ἀντίζηλα καὶ πολυαρίθμα ἐφαίνετο ταρασσομένη ὑπὸ ἀμίλλης πρὸς μάθησιν καὶ κοινωνικὴν ἡμέρωσιν ἄγνωστον τέως. Πανταχόθεν ἡ ἀρχαιότης ἐξήρχετο τῶν ἐρειπίων αὐτῆς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς τέχνας ἀναγενήτο μετ' αὐτῆς. Ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκίαι ἀρχιτεκτονικῆς ἀτελοῦς ἔτι καὶ σκαιᾶς ἦσαν διακεκοσμημέναι δι' ἀγαλμάτων, ἐξαγομένων ἐκ μέσου τῶν συντριμμάτων, ἢ ἐκ τῆς κοίτης τῶν καλυψάντων ταῦτα ποταμῶν. Ἡ θέα τῶν Ἑλλήνων ἐξήγειρε τὴν περιεργίαν· συνωστίζοντο περὶ αὐτοὺς ὅπως ἀκροασθῶσι τῶν λόγων των· ἐρρόντιζον περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν πλεῖον ἢ περὶ τῆς δυστυχίας των.

Ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου δυσανασχετῶν ἐπὶ ταῖς ματαίαις ταύταις περιποιήσεσιν ἐπεθύμει νὰ μεταϐῇ ἐσπευσμένως εἰς Ῥώμην, καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαρνηθῇ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐσόν ὑποσχεθείσης ταύτης σταυροφορίας.

— Ἂς χωρισθῶμεν, εἶπε πρὸς τὸν Λάσκαριν· ὁμίλει περὶ τῆς Ἑλλάδος, τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ πνεύματος τῶν προγόνων. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὴν ϐέϐηλον ταύτην ὁδὸν ὅπως κινήσῃ πρὸς τὴν λατρείαν αὐτοῦ τοὺς ἡγεμόνας τῆς γῆς.

[Ἕκεται συνέχεια].

(Willemain)

ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ε'.

Παρὰ τὸ χωρίον 'Ηράκλειον· ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμεαίου Διός.

Ἅμα τῇ ἠοῖ κατέλιπον τὸ ἀργολικὸν χωρίον Φύχτια. Δεξιόθεν εἶχον τὰ ὑψηλὰ καὶ τριγωνοειδῆ ὄρη τὰ καταλείοντα τὴν ἀρχαίαν πόλιν καὶ τὸ φρούριον τῶν Μυκηνῶν. Διέκρινον εὐκρινέστατα τὴν Ἀκρόπολιν. Ἐκαλύπτετο ὑπὸ ξηροῦ χόρτου, ὅστις φύεται, αὐξάνει καὶ ξηραίνεται ἀνενοχλήτως, καθόσον πᾶσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ τοῦ λόφου γεωργικὴ ἐργασία ἀπηγορεύθη ἀπό τινος αὐστηρῶς.

Ἡ σύμπτωσις μοὶ ἔδωκεν ὡς ἀγωγέα ἀγαθόν τινα ἄνθρωπον, μπάρπα-Ἀναστάσην καλούμενον, ὅστις ἀκουσίως ὅλως ἐφαίδρυνε τὰς ὥρας τῆς μακρᾶς πορείας μου. Ὁ μπάρπα-Ἀναστάσης ἦτο ἐκ τῶν οὐχὶ εὐαρίθμων θνητῶν τῶν φρονούντων ἐν πεποιθήσει ὅτι τὸ ὕδωρ, ἂν μὲν δὲν ἦναι βλαπτικόν, εἶναι ὅμως περιττὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ κὺρ Ἀναστάση λαλοῦντος περὶ τοῦ προσφιλεστάτου αὐτῷ οἴνου, δὲν εἶχεν ὅρια. Τὸ «κρασάκι», μοὶ ἔλεγε, «δίνει δύναμι». «Ἀπὸ ὅλα τὰ πράμματα τὸ πιὸ ποὺ δίνει δύναμι εἶναι τὸ κρασάκι». Ὑποθέτω ὅτι ὁ κὺρ Ἀναστάσης μετεχειρίζετο τὸ ὑποκοριστικὸν «κρασάκι» μόνον ὅτε προέκειτο ἁπλῶς νὰ ὀνομάσῃ τὸν οἶνον· ὅτε ὅμως προέκειτο νὰ τὸν πίῃ, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐκηρύσσετο ἀμέσως ὑπὲρ τῶν μεγεθυντικῶν. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πρῶτον Χάνι, παρεκάλεσα τὸν μπάρπα-Ἀνασάσην νὰ «πάρῃ κάτι τι» ἐδέχθη καὶ παρήγγειλε ποτήριον οἶνου. Ἠρώτησε τὸν ὑπηρέτην περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ποιότητος τοῦ οἴνου, ὅτε δὲ ἤκουσεν ὅτι «τὸ κρασὶ» ἦτο «Ἀγιωργίτικο» ὁ μπάρπα-Ἀναστάσης ἐμόρφασε πάνυ εὐαρέστως. Ὡσφράνθη περιπαθῶς τὸ ἐρυθρομέλαν νέκταρ, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἱονεὶ μεθυσθεὶς ἐκ τοῦ ἀρώματος, καὶ παρεδόθη πρὸς στιγμὴν εἰς θελκτικωτάτους ρεμβασμούς. Τέλος ἔπιε τὸν οἶνον στεναζῶν ἡδέως. Ἔσχον τὴν κακεντρέχειαν νὰ ἐντρυφήσω εἰς τὴν ἐπαναλήψιν τοῦ θεάματος καὶ παρήγγειλα νὰ φέρωσι καὶ ἄλλο ποτήριον οἶνου. Ὁ μπάρπα-Ἀνάστάσης δὲν ἀντέστη. Ἔλαβε τὸ ποτήριον, τὸ ἐθεώρησε περιπαθῶς πάλιν, ἐμειδίασεν εὐδαιμόνως, μεθ' ὃ ἐστράγγισε τὸ περιεχόμενον. Ἐνῷ ἔλειχεν ἐπιμελῶς τὰ χείλη του, κατένευσεν εἰς σημεῖον ὅτι ὁ οἶνος ἦτο καλός.

Ὁ μπάρπα-Ἀνάστάσης ἦτο πολύτιμος δι' ἐμέ, ὁμολογῶ δέ, ὅτι μετά τινος λύπης ἀπεχωρίσθην ἀπ' αὐτοῦ. Ἦτο πτωχός, ἀλλὰ κάλλιστος. Ἐφλέγετο ὑπὸ περιεργίας, ἀνὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν μοὶ ἀπηύθυνε τὸν λόγον, προβάλλων μοι ἐρωτήσεις καὶ ζητήματα. Ὁ κὺρ Ἀναστάσης ἐπόθει ζωηρῶς νὰ μάθῃ ἐὰν τὸ «χαρτὶ βγαίνει καὶ εἰς ἄλλο βασίλειο, ἢ μόνο 's τὸ 'δικό μας». Ηὐχαρίστησα τὴν περιεργίαν του. Δευτέρα ἐπῆλθεν ἐρώτησις «πόσα εἶναι ὅλα τὰ σπήτια τῆς Εὐρώπης». Ἡ ἀπάντησις ἦτο ὀλίγον δύσκολος. Τέλος ὁ μπάρπα-Ἀναστάσης μὲ ἠρώτησε περὶ τοῦ διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου, μοὶ εἶπε δὲ ῥητῶς ὅτι ἅμα ὁ «Κωσταντῖνος γείνῃ βασιλέας, ἡ Ῥουσσία, Ἀγγλία καὶ Γαλλία θὰ κάμουνε ἀμέσως πόλεμο τοῦ Τούρκου, γιὰ νὰ βάλουνε εἰς τὴν Πόλι βασιλέα τὸν Κωσταντῖνο.»

Διηρχόμην ἤδη τὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων. Τὰ προχώματα τῶν Ἑλλήνων εἶχον διαδεχθῆ τὰ τεχνικὰ ἔργα τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις ἐστρώθη ἐπὶ τῶν πρὸς δυσμὰς λόφων, ἀριστερόθεν τῷ βαίνοντι ἀπὸ Φύχτια. Ἐκπληρῶ καθῆκον πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὁμολογῶν ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Κορίνθου-Ἄργους μοὶ ἐφάνησαν ἄρισται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Τὰ τεχνικὰ ἔργα ἐνοῦσι τὸ στερεὸν μετὰ τοῦ καλλιτεχνικοῦ. Τὸ προσωπικὸν ἐργάζεται δραστηρίως καὶ μετὰ νοημοσύνης, οἱ σταθμοὶ εἶναι ἐπικαιρότατοι, αἴσθημα δὲ χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης ἔτι καταλαμβάνει τὸν ἐπὶ τῶν νώτων ἀγρίας ἡμιόνου ἡ καχεκτικῆς φορβάδος κυλινδούμενον διαβάτην, ὁρῶντα τὰ ἐμφανῆ σημεῖα τῆς προόδου, καὶ ἀναλογιζόμενον ὅτι μετ' ὀλίγους μῆνας ἡ ἁτμάμαξα θὰ σχίζῃ τοὺς λόφους τῶν περικλεῶν Δερβενακίων. Εἶναι ἀληθῶς περικλεᾶ, καὶ ἡ θέα των προκαλεῖ αἰσθήματα θαυμασμοῦ καὶ αἰωνίας εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς σωτῆρας. Ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ἡ ἑτοιμότης τοῦ Κολοκοτρώνη, ἡ τόλμη τῶν στρατιωτῶν καὶ ὁπλαρχηγῶν τοῦ ἀγῶνος ἔσωσε τότε τὴν ἀρχομένην ἐπανάστασιν, ἐντὸς τῶν στενῶν πόρων τῶν Δερβενακίων. Ὀστᾶ Τούρκων ἀνευρίσκονται καὶ σήμερον ἔτι ὑπὸ τὸ χῶμα. Μόλις συγχωρεῖ τις τὴν καταστροφὴν τῶν ἀσθενῶν προχωμάτων τῶν Ἑλλήνων, ἀναλογιζόμενος ὅτι ταῦτα κατηδαφίσθησαν χάριν σιδηροδρόμου. Διατί ὅμως νὰ μὴ διέλθῃ ἡ γραμμὴ ὀλίγον ἀνωτέρω ἢ κατωτέρω, σωζομένων οὕτω τῶν ἐνδοξοτάτων πολεμικῶν λειψάνων; Τὰ Δερβενάκια οὐδὲν ἔχουσι τοπογραφικῶς τὸ φοβερόν· οὔτε ὑψηλότατα εἶναι οὔτε ἄγαν ἀπόκρημνα. Τίνες ἄνδρες ὅμως τὰ ἐφρούρουν;... Τὰ Δερβενάκια ἀπέβησαν, ὑπό τινα ἔποψιν, ἡ χερσαία Σαλαμὶς τῆς τουρκομάχου Ἑλλάδος. Ἐκεῖ ἐκινδύνευσε καὶ ἐνίκησεν ἡ Ἐπανάστασις. Ὁ δὲ βαθὺς σεβασμός, μεθ' οὗ ὁ Ἕλλην ὁδοιπόρος θωρεῖ τοὺς λίθους, εἶναι μικρὸν ἀλλ' ὀφειλόμενον καθῆκον πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἀτρομήτων προμάχων, ἕκαστος τῶν ὁποίων κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἡμέραν ἠξιώθη τοῦ περιφανοῦς ὀνόματος τοῦ «τουρκοφάγου».

Διήλασα ἐν τάχει τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἀντιμετώπων ὑψωμάτων τῶν Δερβενακίων ἐστρωμένην ἁμαξωτὴν ὁδόν, καὶ πρὶν φθάσω εἰς τὸν ξενῶνα «Ἀνέστη» ἐστράφην ἀριστερὰ καὶ ἠρξάμην ἀναρριχώμενος ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν περὶζ ὀρέων. Ἔβαινον πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Νεμέας ἡστινος τὸν ναὸν καὶ τὰ λείψανα ἐπόθουν νὰ ἴδω. Ἀφοῦ ἀνῆλθον καὶ κατῆλθον ἀλληλοδιαδόχως τὰς κορυφὰς καὶ τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους, ἔφθασα πρὸ μικρᾶς λοφοσειρᾶς, ἀφ' ἧς εἶδον ἐκτεινομένην περίκλειστον πεδιάδα, καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ὑψουμένους μονήρεις τρεῖς στύλους ἀρχαίου ναοῦ. Ἦσαν τὰ λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμεαίου Διός. Μικρὸν ἀπωτέρω ἔκειτο τὸ χωρίδιον Ἡράκλειον.

Ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ.

Ἐκ τοῦ ναοῦ, ὃν ὁ Παυσανίας ἀπεκάλεσε, καίτοι μὴ ἀκέραιον, «θέας ἄξιον» σώζονται σήμερον τρεῖς ὄρθιοι στύλοι, καὶ πληθὺς σπονδύλων ἐσπαρμένων περὶζ τῶν κιόνων. Τὰ κύκλω ὄρη, ὧν τὸ πρὸς βορρᾶν ὁμοιάζει κατὰ τὴν κορυφὴν τὸν Ἀκροκόρινθον, ἀποφράσσοντα τὴν ὑποκειμένην πεδιάδα, μεταβάλλουσιν αὐτὴν εἰς εὐρυτάτην λεκάνην, ἀσκεπῆ σήμερον, δενδροσκεπῆ τὸ πάλαι καὶ περιλαμβάνουσαν εὐρὺ ἄλσος κυπαρίσσων φυομένων παρὰ τὸν ναόν. Εἰς τὴν πεδιάδα ταύτην ἐτελοῦντο τὰ Νέμεα.

Ἐκ τῶν τριῶν στύλων οἱ δύο, οἱ δι' ὀγκολίθων ἑνούμενοι ἄνωθεν τῶν κιονοκράνων, στρέφονται πρὸς δυσμάς, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὁ ἕτερος. Ἐν καλῇ σχετικῶς καταστάσει τηρεῖται τὸ λιθόστρωτον δάπεδον τοῦ ναοῦ, καὶ οἱ ὁριζόντειοι μεγάλοι λίθοι οἱ κατὰ μῆκος ὑψούμενοι ἀπὸ τοῦ ἐδάφους παρὰ τὰς ἄκρας αὐτὰς τῶν βάσεων τοῦ ναοῦ. Τελεία καταστροφὴ ἐπιφαίνεται περίζ. Σπόνδυλοι ἀναριθμητοι κατάκεινται εἰς τὸ ἔδαφος, δίκην ὀστέων παρὰ τὸν μόλις διακρινόμενον σκελετόν. Τὴν περὶζ σιωπὴν διακόπτουσιν αἱ φωναὶ τῶν διαβατῶν, διερχομένων τὴν παρακειμένην δημοσίαν ὁδόν. Ἐκ τῶν βωμῶν, οἵτινες ἠγείροντό ποτε ἐντὸς τοῦ περιβόλου, οὔτε ἴχνος σώζεται σήμερον. Ἀμφιβάλλω ἐὰν ὑπάρχῃ πλέον καὶ ἡ Ἀδράστεια πηγή. Ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τοῦ ναοῦ ἐθεώρουν τὸ εὐρὺ πεδίον. Ὑπῆρξεν ἄλλοτε στάδιον ἀγώνων εὐγενῶν. Ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίαι ὑπεδέχοντο τὸν νικητήν, καὶ εὐγνώμονα τὰ πλήθη ἐτρέποντο ἐντεῦθεν πρὸς τὸ ἐγγὺς σπήλαιον, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς ἔπνιξε τὸν λέοντα. Ἐλάτρευον ἐκεῖ τὸν ἡμίθεον, καὶ ἐπανήρχοντο συνεχίζοντα τοὺς ἀγῶνας. Ζωὴ καὶ χαρὰ ἐθέρμαινε τότε τὸν λαόν. Ὅλα ἐσβέσθησαν ἤδη.... Ὁ ναὸς κατέπεσε, καὶ μόλις σώζονται ἀτάκτως ἐσπαρμένα τινὰ τῶν ἐρειπίων. Τὰ λοιπὰ διέφθειρεν ὁ ἀγροῖκος βάρβαρος τῶν διαφόρων μεσολαβησασῶν ἐποχῶν. Ἐὰν ζῇ τι σήμερον ἐν μέσῳ τοῦ θανάτου, ὃν ἐμφαίνουσι τὰ λείψανα ἐκεῖνα, ζῇ θαλερὰ ἡ μνήμη τηλικαύτης δόξης καὶ ἡ θλῖψις διὰ τί νὰ παρέλθῃ!

Ἴχνη προσφάτων ἀνασκαφῶν διέκρινον πέριζ τοῦ ναοῦ. Ἔμαθον ὅτι τὸ ἐξαγόμενον ἦτο μηδέν. Τὸ ἄροτρον ἐργάζεται ἤδη παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Νεμεαίου Διός. Ἐνίοτε προσκόπτει· καὶ ὁ ἀπαίδευτος γεωργὸς κύπτων, λαμβάνει τεμάχιον κιονοκράνου εἰς χεῖράς του καὶ ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὅτι οὐδεμίαν κέκτηται ἀξίαν, τὸ ῥίπτει ἀδιαφόρως εἰς τὸν μέγαν σωρὸν τῶν μαρμάρων. Μετὰ τοσούτων αἰώνων χωρισμὸν συναντᾷ καὶ πάλιν ὁ λίθος τὸν λίθον, ἀφ' οὗ βιαίως ἐχωρίσθη. Καὶ ἡ συνάντησις ἐκείνη θὰ ἐπλήρου χαρᾶς τὰ συντρίμματα, ἐὰν οἱ λίθοι εἶχον ψυχήν, καὶ μετὰ τῆς ὀδύνης τοῦ πάλαι χωρισμοῦ ἠδύναντο νὰ αἰσθανθῶσι τὴν χαρὰν τῆς ἀπροσδοκήτου ἑνώσεως.

Ὥραν ἱκανὴν ἔμεινα θεωρῶν τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ· τὸν ὁδηγόν μου εἶχον ἀποστείλει εἰς τὸ χωρίον Ἡράκλειον ἵνα προγευματίσῃ. Συνέστησα θερμῶς αὐτῷ νὰ φάγῃ καὶ θερμότερον νὰ πίῃ. Ἐλπίζω ὅτι εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο μὲ ὑπήκουσεν. Ἐνῷ ἐκεῖνος ἐκορέννυτο τρώγων, ἐγὼ ἐπλανώμην μόνος, βουλιμιῶν ὅλως καὶ ἀκόρεστος τῆς ἠθικῆς ἀπολαύσεως ἐν ᾗ ἐνετρύφων, καίτοι τὸ πένθος τὴν ἐχαρακτήριζε. Μετὰ λύπης εἶδον τέλος τὸν μπάρμπ-Ἀναστάσην ἐρχόμενον πρός με. Ἠναγκάσθην νὰναχωρήσω. Ὀλίγας ἔμεινα στιγμὰς εἰς τὰ ἐρείπια. Ἀλλὰ δὲν ἔχει τις ἀνάγκην μακροῦ χρόνου ὅπως ἀναπαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην του παρελθόντας κόσμους, ἀφοῦ ἰδίᾳ ἔχει πρὸ αὐτοῦ ἔνδοξα ἴχνη τῆς ζωῆς καὶ ἀκμῆς των. Ἀφῆκα ἐν τῇ ἐρημίᾳ τὰ ἔρημα ἐρείπια τοῦ ναοῦ. Ἀφοῦ παρῆλθον οἱ θεοί, ὑπὲρ ὧν ἀνηγέρθησαν τὰ ἱερά, διατί νὰ λυπῶνται οἱ ναοί, ἐὰν παρῆλθον καὶ αὐτοί, παρέρχωνται δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπιά των;.....

Ἐκ τῆς κώμης Ἅγ. Γεωργίου.

Ἐκ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ἅγ. Γεώργιον, καὶ ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἥρωος τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ πνίξαντος τὸν λέοντα, εἰς τὰς εὐλαβεῖς ἀναμνήσεις τοῦ χριστιανοῦ τροπαιοφόρου, τοῦ φονεύσαντος τὸν δράκοντα. Τὸ ἅλμα εἶναι ταχύ. Ἀλλ' οἱ αἰῶνες μετροῦνται εἰς στιγμάς.

Ὁ Ἅγ. Γεώργιος εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου Νεμέας, ἐκ τῆς Νεμέας θυγατρὸς τοῦ ποταμοῦ Ἀσωποῦ, τοῦ ἀρδεύοντος τὴν ὡραίαν καὶ ἀμπελοσκεπῆ πεδιάδα τῆς κώμης. Ἡ θέσις τοῦ χωρίου εἶναι ἐξαίρετος. Ἐπὶ διπλοῦ λόφου ἐκτισμένη ἡ κώμη, ἀποτελεῖται ἐκ δύο συνοικιῶν, ἔχει χλοερὰν πρὸ αὐτῆς τὴν πεδιάδα, περίκλειστον καὶ ταύτην ἐξ ὀρέων. Βορείως εὑρίσκονται τὰ λείψανα τῆς Φλιασίας, ἧς οἱ κάτοικοι, ὅπως τηρήσωσι τοὺς ὅρους αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀτυχήσαντας συμμάχους των Σπαρτιάτας, δὲν ὤκνησαν νὰ ὑποβληθῶσι προθύμως εἰς διωγμοὺς ἀγρίους, οὓς ἠδύναντο ν' ἀποφύγωσιν ἐὰν δὲν ὑπελάμβανον τὴν ἐπιορκίαν ὡς συμφοράν δεινοτέραν παντὸς διωγμοῦ καὶ πάσης ἐρημώσεως.

Ὁ θεὸς Διόνυσος ἠύνόησεν ἐξαιρέτως τὴν νεμεατικὴν γῆν. Μετ' ἐκπλήξεως ἔμαθον ὅτι οἱ Νεμεᾶται οὐδέποτε θειοῦσι τὰς ἀμπέλους, αἵτινες, ἀλύμαντοι ὅλως ἀπὸ τῆς λυμαινομένης τὸ κλῆμα νόσου, παράγουσιν οἶνον ἀνταξιον τῆς ἀρίστης φήμης του. Πλέον τοῦ 1,000,000 δρ. εἰσπράττει ἐνιαυσίως τὸ χωρίον ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ γλεύκους· μικρὰ δέ τις ἐγχώριος βιομηχανία παράγει ἐκ τῶν στεμφύλων ἐτησίως περὶ τὰς 50,000 ὁκάδας οἰνοπνεύματος. Τὸ χωρίον εἶναι πλούσιον. Εὑρίσκει τις καὶ ὑποδηματοποιόν, καὶ εἶδός τι καταστήματος ἐμπορικοῦ περιέχοντος ἀναμὶξ τὰ πρωτίστης ἀνάγκης εἴδη. Πρέπει νὰ ταξειδεύσῃ τις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅπως μάθῃ νὰ ἐκτιμᾷ τοιαύτας λεπτομερείας διὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν ὁποίων ἐνδέχεται ἴσως νὰ μειδιᾷ.

Οἱ οἶνοι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου διακρίνονται διὰ τὸν ὡραῖον αὐτῶν χρωματισμόν, τὸ περιεχόμενον σάκχαρι, καὶ τὸ φυσικὸν οἰνόπνευμα. Σπάνιαι ἰδιότητες τοῦ οἴνου, διὰ τὴν τεχνικὴν παραγωγὴν τῶν ὁποίων ὁ ἐργοστασιάρχης προσφεύγει ἀλλαχοῦ εἰς τὴν νοθείαν. Ἔχει τρεῖς τὸ χωρίον ἰατρούς[1], διδάκτορας τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, εἶναι δὲ καὶ τὸ γενικὸν κέντρον τῆς ἐμπορικῆς διαμετακομίσεως, προμηθεῦον τοὺς γειτονικοὺς δήμους τῆς Στυμφαλίας, τῆς Πελλήνης, καὶ ἐνίοτε τὸν ἀπώτερον τοῦ Φενεοῦ. Ἀτυχῶς δὲν ὑπάρχει συγκοινωνία· ἡ ἅμαξα ἀγνοεῖται, καὶ μόλις ἤδη ἐργάζονται ὅπως ἑνώσωσι τὸν Ἅγιον Γεώργιον μετὰ τῆς μεγάλης πρὸς τὸ Ἄργος ὁδοῦ, παρ' ἣν διέρχεται καὶ ὁ σιδηρόδρομος. Ἐσχάτως παρά τινα θέσιν τοῦ χωρίου «Λειόντια» ἀνεκαλύφθη, δηλωθὲν ἁρμοδίως, μεταλλεῖον ἀργύρου καὶ χαλκοῦ, ἕτερον δὲ γαιανθράκων παράκειται τῇ κώμῃ. Ἡ στοιχειώδης παίδευσις δὲν ὑστερεῖ. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἔχει, ἐκτὸς τῶν σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων, καὶ α' τάξιν ἑλληνικοῦ σχολείου. Χρηματικὰ κεφάλαια ὑπάρχουσι πλεῖστα ἐν τῇ κώμῃ, σχετικῶς δὲ εὔωνα· τοῦτο εἶναι εὐεξήγητον ἐκ τοῦ πλούτου τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἥκιστα δαπανηρᾶς καλλιεργίας της, ἀφοῦ θεῖον δὲν καταναλίσκεται. Πρό τινος χρόνου οἱ κάτοικοι ἤρξαντο ἐμφυτεύοντες καὶ σταφίδας.

[1] Μνημονεύω ἐξαιρέτως καὶ πάνυ εὐφήμως τοῦ ἀξιοτίμου ἰατροῦ καὶ δημάρχου Νεμέας κ. Χρηστοπούλου.

Μεσημβρινῶς τῆς κώμης φαίνεται ἐπὶ καθέτου βράχου ἐκτισμένη ἡ «Μονὴ τοῦ Βράχου» τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Εἶναί τι ἀξιοπερίεργον ἡ Μονὴ ἐκείνη. Ὅτε εἶδον αὐτὴν ἐρχόμενος πρὸς τὴν κώμην, τὴν ἐξέλαβον ὡς ἀνάγλυφον προέχον ἐπὶ τῆς λείας καὶ ἀπότομωτάτης παρειᾶς τοῦ καθέτου ὄρους. Ἐπεσκέφθην τὴν μονὴν ἅμα ἀγακουφισθεὶς μικρὸν ἐκ τοῦ καμάτου τῆς ὁδοιπορίας. Μοὶ ἀνέμνησε τὰ θεσσαλικὰ Μετέωρα καὶ τὰς μονάς των. Κατὰ μέσον τοῦ καθέτου καὶ φόβον ἐμποιοῦντος βράχου ἐκτίσθη, δίκην φωλεᾶς ἀετῶν, ἡ μονὴ ἐκείνη ἡ μᾶλλον ἐλατομήθη. Τὸ ἐκκλησίδιον, καὶ μέγα μέρος τῶν κελλίων εὑρίσκονται ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τοῦ βράχου. Ὕδωρ ἀναβλύζον ἀψεφηστεὶ ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τοῦ ὄρους, πληροῖ κοιλότητά τινα ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιδίου ὑπάρχουσαν. Τὸ ὕδωρ χέεται ἐκ τῶν χειλέων τῆς μικρᾶς ἐκείνης δεξαμενῆς ἀδιοράτως σχεδόν, τοῦθ' ὅπερ ἐξελαμβάνετο, καὶ ἴσως ἐκλαμβάνεται ἔτι θαῦμα, ἀφοῦ ἡ δεξαμενὴ πληρουμένη δὲν ἐκχειλίζει παταγωδῶς. Προφανῶς ἡ ποσότης τοῦ ἠρέμα χεομένου ὕδατος ἐκ τῶν χειλέων ἂν δὲν ἦναι μείζων, εἶναι ἴση πρὸς τὴν ἠρέμα ἀναβλύζουσαν ἀπὸ τῆς σχισμῆς τοῦ βράχου, συνεπῶς δὲ ἡ δεξαμενὴ δὲν δύναται νὰ ἐκχειλίσῃ.

Ἡ θέσις μοὶ ἐνέπνευσε μελαγχολίαν. Ἡ μονὴ καὶ ὁ βράχος ὑπέρκεινται πόρου τινὸς στενοῦ, δι' οὗ ἰσχυρὸς πνέει ὁ ἄνεμος, δεσπόζουσι δὲ πασῶν τῶν περὶζ θέσεων. Τὸ ἀπότομον ὄρος ὑψοῦται φοβερὸν καὶ ἀπειληπικώτατον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς ἐνῷ κάτω χαίνει ἄβυσσος. Ἡ μονὴ εἶναι ἀκατοίκητος, οἱ δὲ μοναχοὶ διατρίβουσιν εἰς μετόχιόν τι, ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς κυρίως μονῆς, ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τοῦ ὄρους «Πολυφέγγος» κτισθέν.

ΣΤ'.

Ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τῆς Στυμφαλίας λίμνης. Παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

Διὰ τῆς ἀμπελοφύτου νεμεατικῆς πεδιάδος ἐχώρησα πρὸς δυσμάς, διευθυνόμενος πρὸς τὴν Στυμφαλίαν. Δεξιόθεν ἔβλεπον τὰς θέσεις καὶ τοὺς γηλόφους ὅπου ἦν ἡ ἀρχαία Φλιοῦς. Ἐπῆρα ἦσαν τὰ ὑψώματα ἔνθα ἐφύοντό ποτε τὰ ὡραῖα καὶ ἱερὰ κυπαρίσσινα ἄλση, ἐκ δὲ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τῆς Ἥβης, καὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἔτι οὐδὲν ἠδυνάμην πόρρωθεν νὰ διακρίνω, καὶ καθ' ἡσσονα λόγον τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμφιαράου μετὰ τοῦ «Ὀμφαλοῦ» τῆς Πελοποννήσου, ὃν οἱ Φλιάσιοι ἀθαιρέτως πως, ἔθετον εἰς τὴν χώραν των.

Διαβάντες τὸν Ἀσωπόν, τὸ ὕδωρ καὶ αἱ ὄχθαι τοῦ ὁποίου οὐδαμῶς ἀγαπακρίνονται εἰς τὴν φήμην του, ἐτράπημεν πρὸς τὸ χωρίον Μπότσικα καὶ τὸ ὁμώνυμον χάνιον. Οἱ ταξειδεύοντες τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλλάδος ποιοῦνται συνεχῶς μνείαν τῆς λέξεως ταύτης, καὶ δικαίως, διότι δὲν ὑπάρχει ὁδὸς χωρὶς χάνιον, οὔτε ὁδοιπόρος μὴ σταματῶν παρ' αὐτό.

Τὸ χάνιον εἶναι τὸ ἐντρύφημα τοῦ ἀγωγιάτου, καὶ ὁ πολικὸς ἀστήρ, πρὸς ὃν διαρκῶς στρέφεται τὸ πνεῦμά του κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν. Τὸ χάνιον εἶναι συνήθως καλύβη τις ἡ ἠρειπωμένος λίθινος οἰκίσκος, μὲ φρέαρ ἢ κρήνην, καὶ ἐνίοτε μέ τινα δένδρα. Ἐὰν ὅμως τὸ «χάνι» ἐξωτερικῶς οὐδὲν παρουσιάζῃ τὸ περίεργον, ἐσωτερικῶς εἶναι ἀξιοπερίεργόν. Ἐντὸς αὐτοῦ συναγελάζονται ζῷα μικρὰ μετὰ μεγάλων, καὶ ἔντομα ποικίλα ἰδιαιτέραν τρέφοντα συμπάθειαν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον αἷμα. Τὸ χάνιον εἶναι ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε, ἐν ᾗ Νῶε μὲν εἶναι ὁ Χαντζῆς, πληθυσμὸς δὲ τῆς κιβωτοῦ ἡ σύζυγος μετὰ τῶν τέκνων τοῦ Χαντζῆ καὶ τὰ παντοῖα τετράποδα, πτερωτὰ δίποδα καὶ πολύποδα ἀφῶν οἰκίζεται ἀφθόνως τὸ χάνι. Ἐντὸς τοῦ χανίου ἰσοπεδοῦνται, ἐν τελείᾳ δημοκρατικῇ ἰσότητι, τὰ ἀνομοιότερα εἴδη. Ἐκεῖ ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις καφὲς καὶ μαστίχα καὶ λουκοῦμι 'περὶ ποιότητος δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζῃ τις, διότι περὶ τοῦ χανίου δύναται νὰ λεχθῇ τὸ «τρῶγε καὶ μὴ ἐρεύνα». Εἰσέρχεσθε εἰς τὸ χάνι καθ' ἣν ὥραν ὁ Χαντζῆς πεταλόγει ἀδάμαστον ἡμίονον, ἀπειλοῦσαν νὰ θραύσῃ τοὺς ὀδόντας τοῦ Χαντζῆ διὰ κρατεροῦ λακτίσματος. Ὁ ἀγωγιάτης σφίγγει ἰσχυρῶς τὰς σιαγόνας καὶ τὰ χείλη τοῦ ζῴου ἀναφωνῶν διὰ θρηνωδους φωνῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν «μοῦλά μου, μοῦλά μου». Ἡ ἐκφώνησις αὕτη εἶναι, φαίνεται, ἀλεξιτήριον κατὰ τοῦ κινδύνου τοῦ Χαντζῆ, ὅστις παρορμᾷ διαρκῶς τὸν ἀγωγιάτην νὰ προσέχῃ ἐνῷ ἐκτελεῖ ἐμβριθῶς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ πεταλωτικὴν λειτουργίαν. Ἐὰν τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ἄρτι καταφθὰς ὁδοιπόρος παραγγείλῃ μαστίχα ἢ λουκοῦμι, ὁ Χαντζῆς ἀποθέτει τὴν ὁπλὴν τοῦ ζῴου καὶ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν λαμβάνει τὸ λοκοῦμι, ὅπερ ὁ ἀπρόσεκτος ὁδοιπόρος τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ καταπίῃ. Ἰδοὺ πρόχειρός τις εἰκὼν χανίου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ γενῶν καὶ εἰδῶν. Πρῶτον ὁ Χαντζῆς, εἰς τὰ δίποδα ἀπτερα. Εἶτα τὰ πτερωτά, οἷον κότται, κλῶσσαι μὲ τὰ νεοσσά, χῆνες, νῆσσαι, περιστεραί. Τὰ τετράποδα ἀκολούθως ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βόες. Εἶτα σκύλοι, γάττοι, κόνικλοι καὶ εἴ τι ἄλλο κατοικίδιον. Πάντα ταῦτα ἀναμίξ. Ἐπὶ τῆς τραπέζης εἶναι αἱ φιάλαι τῶν πνευμάτωδῶν ποτῶν καὶ παρ' αὐτὰς «τὸ κουτὶ μὲ τὰ λουκούμια». Ὄρυζα, γλυκάνισο, ἐνίοτε σάπων, πυρεῖα, σπάγος, κρόμμυα, *τσιρόττο*, συμφύρονται περαιτέρω. Ἀναρτῶνται καὶ *κουλοῦραι* ἀρχαῖαι ὅσον ἡ Δήμητρα, καὶ τοσοῦτῳ σκληραί, ὥστε ὅλα τὰ λακτίσματα ὅλων τῶν ἡμιόνων ὁμοῦ νὰ μὴ δύνανται νὰ τὰς θραύσωσιν. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πέταλα καὶ ἧλοι, ἐπὶ τῆς ἑστίας ξύλα καπνίζοντα καὶ λέβης μικρὸς ἀμφιβόλως κεκασσιτερωμένος, ἐπὶ δὲ τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ χανίου ὀσμὴ δυσπροσδιόριστος πάσης ἀναλύσεως καὶ πάσης κατατάξεως ὑπερτέρα.

Τοὺς δήμους Νεμέας καὶ Στυμφαλίας χωρίζει βουνόν τι μετρίου ὕψους, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἁπλοῦται τὸ χωρίον Μπότσικα. Ἀνῆλθον τὴν ἀνατολικὴν τοῦ βουνοῦ καὶ λίαν ἀνώμαλον πλευράν, κατῆλθον τὴν ἐπίσης ἀνώμαλον δυτικήν, καί, ἀκολουθῶν τὴν ὁδόν, ἔφθασα εἰς τὴν μικρὰν κοιλάδα τῆς Στυμφαλίας, τὴν ὑπὸ τοῦ ποταμίου Δούσα ἀρδευομένην. Ἡ ποιητικὴ Κυλλήνη ὑψοῦτο ὑπερηφάνως πρὸ ἐμοῦ, ἀποκωλύουσα τὴν περαιτέρω πρὸς βορρᾶν θέαν. Κάτω ἀνεπτύσσετο κοιλὰς πολύχρωμος, χωρίδια δὲ ἐφαίνοντο ἐσπαρμένα κατὰ τοὺς πρόποδας τῆς Κυλλήνης καὶ ἐπὶ τῶν ἀντιθέτων λόφων καὶ βουνῶν. Εἴς τινας οἴκους, εἰς πάντα δὲ τὰ χάνια, ἔνθα ἀφίππευον, εὕρισκον παραδόξως τὰς εἰκόνας τοῦ ἀθλητοῦ Κουταλιανοῦ. Ἠρχόμην ἐκ τῆς Νεμέας, ἔνθα ὁ Ἡρακλῆς ἐπετέλεσεν ἕνα τῶν μᾶλλον ἀξιοθαυμάστων ἄθλων του, κατηυθυνόμην δὲ εἰς τὴν Στυμφαλίαν, ὅπου ἕτερον ἄθλον εἶχεν ἐπιτελέσει ὁ ἀρχαῖος ἥρως. Οὐδεὶς ἐν τούτοις ἀνεμιμνήσκετο αὐτοῦ, ἴσως οὔτε τὸ ὄνομά του ἐγνώριζον. Τὸν Κουταλιανὸν ὅμως ἐγνώριζον πάντες, τὸ δὲ ὄνομά του ἐφέρετο μετὰ θαυμασμοῦ ἀνὰ τὰ χείλη τοῦ πλήθους.

Εἰς τὸ χωρίδιον Καλιάνι, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Στυμφαλίας, ἔφθασα περὶ τὴν μεσημβρίαν, καὶ περὶ τὴν δύσιν ἔσπευσα εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης ὅπως ἴδω αὐτὴν καὶ τὰ πρὸς ἀποξήρανσίν της τελούμενα ἔργα. Ἡ Στυμφαλία λίμνη, δὲν εἶναι κυρίως λίμνη σταθερὰ ἔχουσα ὅρια καὶ ὕδατα. Τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐξηραίνοντο τὰ τεγάγη, οἱ δὲ χωρικοὶ ἐχρησιμοποίουν τὰς γαίας ἄχρι τῆς παραχωρήσεως τῆς λίμνης εἰς τὴν Ἑταιρείαν. Τὸν χειμῶνα ὅμως ἡ ἐν ὥρᾳ θέρους συσκαλεῖσα λίμνη ἐξετείνετο ἐκ νέου σχηματίζουσα ἕλος καλύπτον τὰς σπαρείσας γαίας δι' ἀβαθεστάτων ὑδάτων. Τὴν ὑγρὰν ἔκτασιν τρέφει τὸ μικρὸν ποτάμιον Δούσα, κυρίως ὅμως τὰ ὕδατα τὰ παρὰ τὴν ὄχθην ἀφθόνως καὶ ἀενάως ἀναβλύζοντα, ἐν ποσότητι δὲ μεγίστῃ ἐκχεόμενα εἰς τὴν λίμνην. Ἐνταῦθα διῃτῶντο κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους αἱ χαλκόρραμφοι Στυμφαλίδες ὄρνιθες, αἱ ἴδεσι παρεμφερεῖς, πολλῷ ὅμως ἐκείνων δεινότεραι, ἀφοῦ ἦσαν ἀνθρωποφάγοι. Τὰ ἀπὸ τῶν πηγῶν ἀναβλύζοντα ὕδατα εἶναι ψυχρότατα, δαψιλέστατα, καὶ εὔγευστα. Ὁ Ἀδριανὸς ἔγγυα νὰ διοχετεύσῃ αὐτὰ εἰς τὴν Κόρινθον, πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεχείρησε τὸ κολοσσιαῖον Ἀδριάνειον ὑδραγωγεῖον, ὅπερ βαθύνασα ἤδη ἡ Ἑταιρεία χρησιμοποιεῖ διὰ τὰς ἀποξηραντικὰς αὐτῆς ἐργασίας. Φυσικῶς τὰ ὕδατα τῆς Στυμφαλίας ἐκδίδουσι διὰ χασμάτων, καλουμένων καταβοθρῶν, ὁ δὲ παρὰ τὸ Ἄργος ποταμὸς Ἐρασῖνος εἶναι τῶν Στυμφαλίων ὑδάτων δῶρον. Τὰς ὀπὰς ταύτας, ἀφ' ὧν, διὰ τῶν σπλάγχνων τῶν ὀρέων, διοχετεύονται εἰς ἀπωτάτας γαίας τὰ ὕδατα τῆς Στυμφαλίας, ἔφρασσε καὶ ἀπέφρασσεν ὁ ἄνθρωπος. Ἤδη ἡ Ἑταιρεία ἔκλεισεν αὐτὰς ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν της. Βλέπει τις τὰς βορείας ἀκτὰς τῆς λίμνης τεναγώδεις ὅλως, κατ' ἀντίθεσιν τῶν μεσημβρινῶν, ἔνθα τὸ ὕδωρ ἀφθονεῖ. Ἐκεῖ φαίνεται καὶ ἡ καταβόθρα, παρὰ τοὺς πρόποδας ἐλατοσκεποῦς ὄρους.

Ὅπως ξηράνῃ τὴν λίμνην ἡ Ἑταιρεία, ἐχρησιμοποίησεν, ὡς εἶπον, τὸ Ἀδριάνειον ὑδραγωγεῖον. Ὠρυξε πλατὺν παρὰ τὰς πηγὰς χάνδακα, καὶ ἐτέλεσε παρὰ τὸ χωρίον Σκοτεινή, $1\frac{1}{2}$ ὥραν μεσημβρινῶς τῶν πηγῶν ἱκανὰ καὶ πρόσφορα ἔργα. Οὕτω ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἡ λίμνη τῆς Στυμφαλίας ὁριστικῶς θ' ἀποξηρανθῇ, ἕλη καὶ μιάσματα δὲν θὰ ὑπάρχωσι πλέον, τὸν δὲ Ἡρακλέα θ' ἀντικαθιστᾷ ὁ χωροφύλαξ φονεύων ἀκινδύνως καὶ τρώγων τὰς συνήθεις ὄρνιθας, ὅπως ἐκδικηθῇ τὰς μυθολογικὰς τῆς Στυμφαλίας, αἵτινες ἔτρωγον τοὺς ἀνθρώπους. Σφαγὴ τρομερά, ἀναμιμνήσκουσα τοὺς Σικελικοὺς Ἑσπερινούς, συμβαίνει συνεχῶς ἀνὰ τὰς ὄχθας καὶ τὰ ἀβαθέστερα τεναγη τῆς λίμνης. Οὐγενότοι καὶ θύματα εἶναι οἱ ἀτυχεῖς βάτραχοι καθολικοὶ δὲ καὶ ἐξολοθρευταὶ οἱ Ἰταλοὶ ἐργάται τῆς Ἑταιρείας. Θλιβερὰ τύχη ἐκλῃρώθη εἰς τὰ ἀβλαβῆ ἀμφίβια. Ἑκάστην νύκτα, ῥόπαλα καὶ φανοὺς φέροντες οἱ Ἰταλοί, ἐνεδρεύουσι τοὺς βατράχους, ψάλλοντας τοὺς ἔρωτας αὐτῶν παρὰ τὴν λίμνην. Φωνὴ ἀκούεται τότε ἐν Ῥαμᾷ..... Οἱ βάτραχοι πίπτουσι θύματα τῶν ῥοπαλισμῶν τῶν ἐργατῶν, τὸ δὲ τραγικὸν τέλος τῶν εἰρηνικῶν βατράχων καὶ ἡ προσεχὴς ἐξολόθρευσις τοῦ εἴδους οὐδένα συγκινεῖ. Τοὐναντίον, μετὰ τὸν φόνον ἐπέρχεται τὸ συμπόσιον, ὑπὸ τοὺς ἀτμοὺς δὲ γενναῖον οἶνου ψάλλουσι τὰ ἐπινίκεια οἱ φονεῖς, ἀπογευόμενοι τῶν μηρῶν τῶν ἀμφιβίων, οὓς εὑρίσκουσιν ἡδυτάτους, πρὸς μέγα σκάνδαλον τῶν χωρικῶν μας.

Ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Στυμφάλου φαίνονται ἔτι ἐπὶ τῶν πρὸς μεσημβρίαν πετρωδῶν λόφων τῶν βρεχομένων ὑπὸ τοῦ ὕδατος τῆς λίμνης. Ἡ Στυμφαλὶς καὶ ἡ περιοχή της ἔδωκε, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἄσυλον εἰς τὴν Ἥραν, ὅτε ἡ ὀξύθυμος σύζυγος τοῦ Διός, βαρυνθεῖσα τὰς ἀναριθμήτους ἐρωτικὰς ἀδυναμίας καὶ ἀπιστίας τοῦ σεβαστοῦ συζύγου της, ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τῆς «ζωντοχήρας», μακρὰν τοῦ ἀκολάστου συμβίου.

Ἐν τῇ παναρχαίᾳ ἐποχῇ ἡ Ἥρα εἶχε τρία ὅλα ἱερὰ ἐν τῇ Στυμφαλίᾳ, ὧν τὸ πρῶτον ἀφιεροῦτο τῇ Ἥρᾳ κόρῃ, τὸ δεύτερον τῇ Ἥρᾳ συζύγῳ, καὶ τὸ τρίτον τῇ Ἥρᾳ χήρᾳ. Ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἤτο λίαν «καταδεκτικός» καί τοι ὑπέρτατος θεός, ἐτίμα συνεχῶς τὰ «πτωχικὰ» τῶν θνητῶν, καὶ ἐνίοτε, ὅπως φανῇ φιλόφρων πρὸς τὰς οἰκοδεσποίνας, δὲν ὤκνει, αὐτός, ὁ τὸν Ὄλυμπον σείων, νὰ μεταμορφῶται καὶ εἰς τετράποδον! Τοιαύτη ἔξοχος τιμὴ καθυποχρέου ἴσως τοὺς οἰκοδεσπότας..., ἀπήρεσκεν ὅμως εἰς τὴν σύζυγον Ἥραν, ἤτις καίτοι θεά, ἤτο ὅμως γυνή, καὶ ὡς τοιαύτη ὑπέκειτο ὅπως δήποτε εἰς τὸ αἴσθημα τῆς ζηλοτυπίας. Τὰ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναγράφουσι πολλὰς ἔριδας μεταξὺ τοῦ ἀνδρογύνου. Τέλος ἡ προδιδομένη σύζυγος τοῦ Διός, βαρυνθεῖσα νὰ καταδικῇ τὰς θνητὰς ἀντεραστρίας της, καὶ τὰ νόθα τέκνα

τοῦ συζύγου της, ἀπηύθυνε βαρεῖαν κατὰ τοῦ ἐπιόρκου γυναικομανοῦς διαμαρτυρίαν, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Στυμφαλίαν.

Τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Στυμφάλου δὲν εἶναι καὶ τὰ μόνα παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην. Κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτῆς ὄχθην, μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τοῦ χωριδίου Κτόνια (ἴσως ἐκ τοῦ κίονες) φαίνονται τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Στυμφαλίας Ἀρτέμιδος. Παρὰ τὸν ὄροφον τοῦ ναοῦ ἐφαίνοντό ποτε αἱ Στυμφαλίδες ὄρνιθες ἐκ ξύλου ἢ ἐκ γύψου πεποιημέναι, ὀπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ ἦσαν καὶ ἀγάλματα παρθένων μὲ ὀρνίθινα σκέλη. Εἰς τὰς ἐσωτερικὰς παρειὰς τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσιν ἀσβεστόκτιστα, καὶ τεμάχια τεθραυσμένων κιόνων ἁρμοσθέντα χονδροειδῶς κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἐργασίαν. Ἐπὶ τοῦ ἀκόμψου κιονοκράνου τοιούτου τμήματος κίονος εἶδον σταυρὸν ἀνάγλυφον. Ὁ ναός, ὅπως καὶ οἱ πλεῖστοι, οὓς εἶχον ἰδεῖ, εἶναι ἐρείπιον. Ἐνίοτε οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδριανοῦ ἐργάται, θὰ κάθηνται παρὰ τὰ μεμονωμένα μάρμαρα τοῦ ἀρχαίου ἱεροῦ, καὶ θ' ἀναμιμνήσκωνται ἴσως, ὅτι εἰς Ῥωμαῖος πρόγονός των ἐπετέλεσε γιγάντειον ὑδραυλικὸν ἔργον παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Στυμφαλίας, ἐξ ἐκείνων ἅτινα καταπλήσσουσι τοὺς μεταγενεστέρους. Ἐὰν ἐκ συμπτώσεως παρακαθήσῃ καὶ χωρικός τις ἐκεῖ, τότε δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν δύο ἐνδοξοτέρων ἐθνῶν τῆς γῆς συνηντήθησαν παρὰ τοὺς κίονας ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ, καὶ ὑπὸ τὸν ψιθυρον τοῦ ῥέοντος ὕδατος μελετῶσιν ἐπὶ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς παρακμῆς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπιστρέφων, μετὰ τὴν δύσιν, εἰς τὸ χωρίον Καλιάνι, ἔνθα ἔμελλον νὰ διανυκτερεύσω, ἀνῆλθον τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑψούμενον μικρὸν βουνόν, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἁπλοῦται μικρὸν ὀροπέδιον. Ἡ Κυλλήνη, μὲ τὴν κωνοειδῆ καὶ φαλακρὰν κορυφήν της, ἔστιλβεν ὑπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς σελήνης. Ἡ λίμνη ἠπλοῦτο ὑπὸ τοὺς πόδας μου, καὶ λεία, ἤρεμος, καὶ σιωπηλή, ἠργυροῦτο καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ σεληνιαίου φωτός. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς ἐξετείνοντο πεδιάδες, καὶ παρ' αὐτὰς ὡραῖαι λοφοσειραὶ μὲ κώμας καὶ χωρίδια παρὰ τοὺς πρόποδας καὶ τὰς κλιτύας. Σιωπὴ καὶ φῶς μελαγχολικὸν ἐκράτει πανταχοῦ. Πόσην ὥραν ἔμεινα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὀροπεδίου ἐκείνου, ἀγνοῶ... Ὅτε τέλος ἠρξάμην κατερχόμενος, εἶδον ἀναπτομένας ἐπὶ τῆς Κυλλήνης τὰς πυρὰς τῶν ποιμένων, καὶ ἤκουον τὸν πόρρωθεν ἀφικνούμενον ἦχον τῶν αὐλῶν καὶ συρίγγων των.

(Ἕπεται ὁ φινρός).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Αἱ ἡμέραι ψυχραὶ καὶ τὰ ἔργα ψυχρότερα κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην.

Καὶ δὲν ἀρνούμεθα μὲν ὅτι ἡ ἐπιψήφισις τόσων νομοσχεδίων—ἅτινα κατὰ τὰ ἐπικρατοῦντα παρ' ἡμῖν συνταγματικὰ ἔθιμα θὰ ζήσωσιν ὅσον καὶ τὸ ὑποβαλὸν αὐτὰ ὑπουργεῖον—δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ἡ πλήρης ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐπιτυχία τῆς πλωτῆς δεξαμενῆς καὶ ἡ ἀνεπίψογος αὐτῆς λειτουργία—ἤτις θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρις ὅτου διάδοχός τις ὑπουργὸς ἀναφωνήσῃ τὸ κλασικὸν ἐκεῖνο «ἄς 'την νὰ πάῃ 'ς τὸ διάβολο!»—Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι πάντα ταῦτα θὰ ἠδύναντο ἄλλοτε νὰ ἐξαντλήσωσι τὴν μελάνην μας καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀναγνωστῶν μας, ἀλλ' ἤδη τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ μεγάλα ἐὰν ἦσαν, μικρὰ θὰ παρίσταντο πρὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀναμενομένων γεγονότων.

Πότε λοιπὸν ἐπὶ τέλους θὰ χαράξωμεν διὰ τῆς γραφίδος μας ὅ,τι ἄλλοι εὐτυχέστεροι ἡμῶν θὰ χαράξωσι διὰ τοῦ ξίφους των;!...

* * *

Ἐν τούτοις καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα, δὲν δυνάμεθα ν' ἀφήσωμεν ἀπαρατήρητα τρία τινά, α'. τὴν μεταβολὴν τῆς στολῆς τῶν στρατιωτῶν τοῦ πεζικοῦ, ὧν τὸ ἀμπέχονον θὰ κατασκευάζηται ἤδη ἐξ «*ἐρέας κυανέας ὀρφνῆς*» (ἢ μᾶλλον *ὀφρέας* ἐπὶ τὸ λακωνικώτερον) β'. τὴν ἐξ ἀτμοπλοίου ἐκ Τύνιδος προερχομένου δραπέτευσιν ὑπόπτου τινὸς ἐπὶ παθήσει τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἀνενόχλητον ἐξακολούθησιν τῆς ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον πορείας τοῦ φυγοδικοχολερυπόπτου τούτου κυρίου, ὅστις τὸ ἀνενόχλητον τῆς πορείας του ὀφείλει ἰδίως εἰς τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας του διαδοθέντα καὶ ἀπροσπέλαστον αὐτὸν καθιστῶντα, καὶ γ'. ὅπερ καὶ σπουδαιότερον, τὴν ἕνεκα τῆς παρούσης τῶν πραγμάτων καταστάσεως ἀναβολὴν τῆς ἐκλογῆς τῶν... ἐπαρχιακῶν συμβούλων, τῶν ὁποίων, ὡς γνωστόν, συνήθως ταραχωδέστατα καὶ πεισματωδέστατα διεξάγονται αἱ ἐκλογαί....

Ἀλλ' ἂν τὰ ἀπὸ βορρᾶ—τοῦ κακοῦ δαίμονος τοῦ Πανελληνίου—νέφη ψυχραίνωσι τὰ ἑλληνικὰ σώματα, αἱ καρδίαι ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶνε πυριφλεγεῖς· αἱ πρὸς τὸ ἔθνος προσφοραὶ ἐξακολουθοῦσι, καὶ ἐὰν ἡμεῖς χάριν τῆς ἱερότητος τοῦ ἔθνους καὶ χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν δωρητῶν δὲν ἀναγράφωμεν τὰ ὀνόματά των, ἡ ἱστορία θὰ τοὺς εὐλογήσῃ, ἀλλ' ὅταν θ' ἀνήκωσι πλέον εἰς τὰς μακαρίας τῶν τεθνεώτων χορείας· θὰ τοὺς ἐξυμνήσῃ ἡμέραν τινά, ὅπως ἐξύμνησε καὶ τοὺς εὐεργέτας τοῦ 21.

Αἱ πρὸς τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος ἀποστελλόμεναι *προσφοραὶ* τοῦτο ἔχουσι τὸ κοινόν, ὅτι τὰς γνωρίζουσι μόνον οἱ ἁρμόδιοι λειτουργοί, καὶ ὁ Θεός!....

Κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐστερήθη ἡ πατρὶς ἡμῶν πολύτιμον τέκνον της. Ὁ ἐξ Οὐγγρου φιλέλληνος τοῦ 21, γεννηθεὶς Ἕλλην **Ἰωάννης Σκέντερ**, ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Σμύρνῃ ἀκμάσας ἐκεῖνος καὶ ἀδέκαστος δικαστής, ὁ τόσον ἀγαπητὸς νέος, ἀπεβίωσεν ἄμα ἀφικόμενος εἰς Ἀθήνας, φθισικός!

Αἱ μεταθέσεις, αἱ συγκινήσεις, αἱ ἀπογοητεύσεις, αἱ ἀπειλαὶ τῶν ἐνόχων, οὓς ἀμειλίκτως κατεδίωκε, καὶ ἡ πολλὴ ἐργασία, ἔθραυσαν τὴν καὶ ἄλλως ἐπισφαλῆ ὑγίειάν του!

Καὶ θὰ ἠδύνατο οὐχὶ κλείων ἀλλὰ καμμύων μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τοῦ ἐνώπιόν του αἰωνίως ἱσταμένου καθήκοντος, νὰ παρατείνῃ τὴν ζωήν του, ἴσως καὶ νὰ ἰαθῇ... ἀλλὰ προὐτίμησε τὸν λησμονούμενον τοῦ ἐναρέτου τάφον, ἀφοῦ οὗτος εἶνε τῆς τιμῆς τὸ Ἀνάκτορον!

Εἰς πολλὰ ζῶντα στήθη ἀνηρτήθησαν τῆς Πατρίδος τὰ παράσημα ὑπὸ τὰ μειδιάματα τῶν θεωμένων, ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ εἰς τὸν νεκρὸν ἀπονεμηθέντος ἀργυροῦ παρασήμου, καθ' ἣν στιγμὴν σιωπηρῶς κατεβιβάζετο εἰς τὸν τάφον, ἠκούσθη φωνὴ ἀγρότου τινὸς τοὺς πάντας συγκινήσασα «Ἐτὸ καλό, κάθμένε Γιάγκο, ἐτίμησες τὴν πατρίδα, μὰ κι' αὐτὴ στὰ τελευταῖά σου δὲν σὲ ξέχασε!..».

Καὶ ἡ φράσις αὕτη ἦτο ὁ μόνος καὶ ὁ καταλληλότερος ἐπικήδειος.

Παρασκευή, 1 Νοεμβρίου 1885.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ.

Ἐξωγόνησε τὸν μονότονον ἐν Ἀθήναις βίον ἡ αἰφνιδία ἐκ *Βαγδατίου* ἄφιξις τοῦ ἐκ διαφόρων δωατριβῶν του γνωστοῦ Βοσπορίτου βοτανικοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Χ. ΜΕΤΑΞΑ.

Καὶ ἄγνοεῖ μὲν ἡ *Ἑβδομὰς* οἵαν θέσιν ἐν τῇ βοτανικῇ κατέχει ἢ θὰ καθέξῃ ὁ κ. Μεταξᾶς, τὸ μόνον ὅμως, ὅπερ καλῶς γνωρίζει εἶνε ὅτι, ὁ τὰς ἐρήμους διερχόμενος, μεθ' οἵας εὐκολίας διερχόμεθα ἡμεῖς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος φίλος ἡμῶν, προώρισται νὰ γίνῃ, ἐὰν θελήσῃ, ὁ Jules Verne τῆς Ἑλλάδος.

Ἀναγνώσατε τὸ σήμερον ἐν τῇ *Ἑβδομάδι* δημοσιευόμενον διήγημά του, ὅπερ εἶναι μικρὸς προάγγελος τῆς μελλούσης φιλολογικῆς ἐργασίας του καὶ πεισθέντες περὶ τούτου, θὰ συγχαρῆτε τὸν πάλιν εἰς τὰς ἐρήμους ἐπανακάμψαντα συγγραφέα.

Μὰ ἐπὶ τέλους ὡς τί μᾶς ἐξέλαβον αὐτοὶ οἱ ἀνεξέλεγκτοι καὶ ἄγνωστοι ἐκτελεσταὶ τοῦ σχεδίου τῆς Σιναΐας Ἀκαδημίας καὶ παραγγελλόντες εἰς κτηνώδεις καὶ ἀκαλαισθήτους Αὐστριακοὺς *μαρμαράδες* ἀγάλματα, κατασκευαζόμενα μεθ' ἧς εὐκολίας καὶ ταχύτητος τὸ τυχὸν *σκαλοπάτι* Γερμανικοῦ ζυθοπωλείου, μᾶς τὰ *κοιβαλοῦν* εἰς Ἀθήνας;!

Περὶ τοῦ ἀγάλματος τούτου δι' οὗ ὑβρίσθη ἡ πατρὶς τῆς γλυπτικῆς καὶ ὁ θεῖος ποιητὴς καὶ φιλόσοφος Πλάτων, θὰ γράψωμεν καὶ προσεχῶς ἐν ἐκτάσει.

Εὐτυχέστατοι ὑπῆρξαν αἱ ἐν Καρδίτσῃ τῆς Βοιωτίας ἐνεργούμεναι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ διακεκριμένου νέου ἐπιστήμονος κ. Βαλερίου Στάη. Μέχρι τοῦδε ἀνευρέθησαν, χαλκοῦν ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κρατοῦντος τόξον καὶ βέλος, κεφαλὴ ἑτέρου μαρμαρίνου ἀγάλματος, ἀρχαϊκῆς τέχνης Ἀπόλλωνος, διάφοροι ἐπιγραφαὶ βουστροφηδὸν γεγραμμέναι καὶ πλεῖστα ἄλλα εὑρήματα.

Μετὰ τὰς ὑπὸ τῶν κκ. Σπ. Λάμπρου καὶ Ν. Πολίτου ἀρξαμένας ἐκδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας πρωτοτύπως μετ' εἰκόνων, καὶ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Falke μετ' εἰκόνων ἐν μεταφράσει, ἔχομεν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Παπαρρηγοπούλου ἀγγελλομένην νέαν ἔκδοσιν τῆς ἱστορίας του μετ' εἰκόνων καὶ αὐτήν.

Καὶ τὰ τρία πολύτιμα καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἔποψιν βιβλία.

Τὸ παράδοξον δ' ὅτι τὰ τρία ταῦτα συγγράμματα τὰ μεγάλην σχέσιν ἔχοντα, οὐδόλως συγκρούονται καὶ ἰδίως τὸ τοῦ Falke ὡς περιέχον ἠθογραφίαν μᾶλλον ἢ ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξεδόθη καὶ ὁ τέταρτος τόμος τοῦ ὑπὸ τοῦ Leslie Stephen ἐκδιδομένου λεξικοῦ τῆς ἐθνικῆς βιογραφίας τῆς Ἀγγλίας Dictionary of national biography edited by Leslie Stephen. London 1885 Vol. IV Beal-Biber). Τὸ ἐκτενέστερον ἄρθρον εἶναι τὸ τοῦ Macdonell περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἱερεμίου Bentham ἐκ δώδεκα σελίδων συγκείμενον. Μετ' αὐτὸ ἔρχονται αἱ βιογραφίαι τοῦ Bentley ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Jebb καὶ τοῦ ἐπισκόπου Berkeby ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἐξ ὀκτὼ σελίδων. Πάντα τὰ ἄλλα εἶναι συντομώτερα.

Ἐξεδόθη ἐπίσης καὶ ὁ περὶ κυνηγίου τόμος τῆς Βαγμεντωνείου Βιβλιοθήκης τῶν κυνηγίων καὶ διασκεδάσεων (Hunting. From the Badminton library London 1885). Οἱ ἱδρυταὶ τῆς σειρᾶς ταύτης τῶν κυνηγετικῶν τόμων ἀνέθηκαν εἰς εἰδικοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα συγγραφεῖς τὴν σύνταξιν βιβλίων χρησίμων ὅπως τὸ μὲν δι' εὐαρέστων ἀναγνωσμάτων τέρπωσι τοὺς ἀναγνώστας, τὸ δὲ ποδηγετοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κυνηγετικὴν ἄγραν. Ὁ παρὼν τόμος πραγματεύεται ἐν ἀρχῇ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ γραμματολογίας τοῦ κυνηγίου ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ ἐν Βρεταννίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον. Κατόπιν μεταβαίνει εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν τῶν κυνηγετικῶν ζῴων καὶ τοὺς τρόπους τῆς κυνηγεσίας αὐτῶν. Εἶτα δὲ διαλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ ἱπποστασίου καὶ τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομίας αὐτοῦ, τὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῶν παραρτημάτων τοῦ ἱπποστασίου, τὰ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἀναβάτου καὶ τέλος γλωσσάριον καὶ κατάλογος κυνηγετικῆς γραμματολογίας ἐπισφραγίζουσι τὸ ὅλον ἔργον.

Ὁ κ. J. F. Rowbotham ἐκδίδει κατ' αὐτὰς ἐν Ὀξφόρδῃ ἐκτενῆ ἱστορίαν τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων, Ἑβραίων, Ῥωμαίων, τῆς ὑπὸ τοὺς Καλίφας Βαγδάτης καὶ ἱστορίαν τῆς κατὰ τὸν Μεσαίωνα εὐρωπαϊκῆς τέχνης μέχρι τῶν τρουβαδούρων.

Ὁ Benjamin Sulte ἐδημοσίευσε φυλλάδιον ἐπιγραφόμενον *La situation de la langue Française au Canade* (ἡ κατάστασις τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἐν Καναδᾷ). Ἐν αὐτῷ διατείνεται ὅτι ἡ νῦν ἐν Ἀμερικῇ ἀπὸ τῆς νέας Ἀυρηλίας μέχρι τῆς Μανιτόβης καθωμιλημένη ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀποίκων γλῶσσα διετήρησε τοὺς ἰδιωτισμοὺς εἰς τὸ λεξιλόγιον, οὐχὶ ὅμως εἰς τὴν προφορὰν τῆς ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' ὁμιλουμένης Γαλλικῆς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

K. Meisterchans Grammatik der attischen Inschriften. Berlin (Formetter) 1885 σελ. 119 εἰς 8ον.

Γνωστὸν εἶναι ὅτι ἀπό τινος χρόνου ἤρχισαν οἱ φιλόλογοι νὰ ἀσχολῶνται περὶ τὴν γραμματικὴν τῶν ἀττικῶν ἐπιγραφῶν ἐρευνῶντες ἐν αὐταῖς μάλιστα τοὺς γνησίους ἀττικοὺς τύπους πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς κειμένοις τῶν ἀττικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν διατριβῶν, αἵτινες πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγράφησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν, ἀρκούμεθα ἀναγράφοντες ἐνταῦθα τοῦ Wecklein τὰς Curas epigraphicas, τοῦ H. van Herwerden τὰ Lapidum de diaïecto Attica testimonia καὶ τοῦ O. Riemann τὰς ἐν τῇ Revue de Philologie (τόμ. ε' καὶ τόμ. θ') πραγματείας τὰς ἐπιγραφομένας Le dialecte attique d'après les inscriptions. Τὰ πορίσματα λοιπὸν σχεδὸν ταύτης τῆς μέχρι τοῦδε γενομένης ἐργασίας συνήγαγεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐν τῇ νῦν ἀγγελλομένῃ Γραμματικῇ τῶν ἀττικῶν ἐπιγραφῶν ὁ ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῦ Σολοθούρνου τῆς Ἑλβετίας καθηγητὴς Meisterhans, ἥτις γραμματικὴ ὑπεβλήθη ἀντὶ ἐναισίμου διατριβῆς εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ζυρίχης. Καὶ εἶναι μὲν ἄξιος ἀληθῶς τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένων ὁ ἀνὴρ ὡς καταστήσας εἰς αὐτοὺς ὁμαλωτέραν τὴν ὁδὸν καὶ εὐχερεστέρα τὴν ζήτησιν εἰς περαιτέρω ἐρεύνας διὰ τῆς σοφῆς καὶ εὐσυνειδήτου ἐργασίας του, ἀλλ', ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ ἐργασία του αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἔχῃ ἀτελείας καὶ χάσματα. Ταῦτα δὲ τὰ χάσματα ἀνέλαβε μετὰ τῆς διακριτούσης αὐτὸν φιλεπιστημοσύνης ἀκριβέστατα νὰ ὑποδείξῃ ὁ εἰς τοῦτο ἁρμοδιώτατος κ. O. Riemann κρίνων τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος Γραμματικὴν ἐν τῇ Revue de Philologie (τόμ. θ' σελ. 169-183). «Οὐδὲν ἧττον, λέγει περατῶν τὰς παρατηρήσεις του αὐτὸς ὁ κ. Riemann, μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην τοῦ κ. Meisterhans, ὀλίγιστα πιθανῶς πράγματα μένουσιν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε ἐκδεδομέναις ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀπαρατήρητα, ἐκτὸς μόνον ἴσως ὡς πρός τινα μέρη τῆς συντάξεως. Πρὸς ἄλλο λοιπὸν μέρος ἔχουσιν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τραπῶσιν οἱ φιλόλογοι οἱ περὶ τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ἀσχολούμενοι. Πρέπει δηλαδὴ τὸ μὲν νὰ μελετηθῶσι πληρέστερον ἢ ὅσον μέχρι τοῦδε οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ καὶ νὰ ἐρευνηθῇ ἐν τίνι μέτρῳ ὡς πρὸς ἕκαστον ζήτημα ἡ διδασκαλία των συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἀττικὴν χρῆσιν, τὸ δὲ νὰ καταλεχθῶσι πάντα τῶν ἀττικῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων τὰ χωρία, ἐν οἷς τὰ χειρόγραφα παρέχουσι διαφόρους τύπους ὀνομάτων ἢ ῥημάτων· νὰ γείνῃ δηλαδὴ διὰ τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ὅ,τι ἔπραξεν ὁ Neue διὰ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν. Ἐν δὲ τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ εἰς δύο μάλιστα σημεῖα πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ μεγαλητέρα προσοχή. Πρῶτον μέν, τίνα εἶναι τὰ χωρία τῶν δραματικῶν ποιητῶν ἐν τοῖς ἐν τριμέτροις ἰαμβικοῖς πεποιημένοις μέρεσιν, ἐν οἷς τὸ μέτρον ἀσφαλίζει τὸν τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον τύπον (παραλειπομένων ἐκείνων, οἵτινες δέον νὰ θεωρῶνται ὡς ποιητικοί), ἔπειτα δὲ τίνα εἶναι τὰ χειρόγραφα τῶν ποιητῶν καὶ τῶν πεζολόγων τὰ πιστότερον τηρήσαντα τοὺς ἀττικοὺς τύπους καὶ τὰ ὁποῖα κατὰ φυσικὴν ἀκολουθίαν θὰ θεωρῶνται ὡς ἔχοντα μεγαλήτερον τὸ κῦρος ἐν περιπτώσει ἀμφιβολίας».

Τὰ ὀλίγα ταῦτα δὲν ἐκρίναμεν ἀταιρον νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων. Σ.

ΕΞΕΔΟΘΗ τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ α' Τόμου τῆς Γενικῆς Ἱστορίας τοῦ κ. Σωκράτους Ἰ. Τσιβανοπούλου τέως καθηγητοῦ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Βουλευτοῦ Κυνουρίας. Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ περιέχονται, τὸ προοίμιον τῆς ὅλης Ἱστορίας καὶ ἡ Ἱστορία τῶν Σινῶν· ἐν δὲ τῷ Α' Βιβλίῳ οὗτινος ἀποτελεῖ μέρος θὰ περιέχηται ἡ Ἱστορία τῶν Σινῶν, Ἰνδῶν, Βαβυλωνίων, Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων, Φοινίκων καὶ Ἑβραίων. Περὶ τοῦ ἐν λόγῳ συγγράμματος θέλομεν γράψῃ ἐν καιρῷ. Τὸ ἐκδοθὲν Α' Τεῦχος τιμώμενον δρ. 120 εὑρίσκεται παρὰ τῷ Βιβλιοπώλῃ κ. Βλαστῷ.

ΑΓΓΕΔΑΕΤΑΙ ἡ ἔκδοσις τῆς Διπλωματίας τοῦ κ. Βλασσοπούλου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΙ

Βουδαπέστη 12/24 Ὀκτωβρ. 1885.

Ἀπάντησις τῷ κ. Βάσῃ.

Ἐπιστρέψας ἀπὸ τῆς δύο μῆνας διαρκούσης ὁδοιπορίας μου, βραδέως ἀνέγνωσα ἐν τῷ 76 ἀριθμῷ τῆς «Ἑβδομάδος» τὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Βάσῃ.

Α'. Κατ' αὐτὸν ἐγὼ ἔγραψα, ὅτι ἡ λέξις *τηλέγραμμα* **ἀδίκως** ἀπορρίπτεται. Τοῦτο δὲν ἀληθεύει, διότι ἡ λέξις *ἀδίκως* δὲν εὑρίσκεται ἐν τῷ ἄρθρῳ μου. Ἐκεῖ λέγω μόνον· er verwirft ferner das Wort τηλέγραμμα. Περὶ δὲ ταύτης τῆς λέξεως δὲν εἶπον ὅτι προτιμῶ αὐτὴν τῆς λέξεως *τηλεγράφημα*, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶναι ἀπορριπτέα, ἀφ' οὗ κοσμοπολιτικὸν ἔχει πλέον δίκαιον.

Β'. Ὁ κ. Βάσης συμπεραίνει ἐσφαλμένως, ὅτι κατὰ τὴν διδασκαλίαν μου δύναται νὰ λεχθῇ καὶ *ζῴγραμμα*. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Τὴν λέξιν *ζωγράφημα* καθιέρωσαν αἰῶνες, ἐν ᾧ *τηλεγράφημα* καὶ *τηλέγραμμα* εἶναι νέα πλάσματα, καὶ διὰ τοῦτο γραμματικῆς ἔριδος ἀντικείμενα.

Γ'. Ἠξεύρω μὲν ὅτι πολλὰ παράγωγα σύνθετα οὐδέτερα ὀνόματα, ὧν τὸ πρῶτον μέρος δὲν εἶναι πρόθεσις, προϋποθέτουσι πολλάκις ἓν ῥῆμα μετὰ τῆς καταλήξεως *έω*, π. χ. *ζωγράφημα* προϋποθέτει τὸ *ζωγραφέω*, καίπερ *γραφέω* δὲν ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι ἀπὸ παντὸς εἰς *έω* λήγοντος ῥήματος πλάττεται ὄνομα μετὰ τῆς καταλήξεως *ημα*, π. χ. ἀπὸ τοῦ *αὐτογραφέω*, *γνωγραφέω*, *εἰκονογραφέω*, *ἱστοριογραφέω*, *νομογραφέω*, *ὀρθογραφέω*, *πεζογραφέω* οὐδέποτε παρήχθη *αὐτόγραφημα*, *γεωγράφημα*, *εἰκονόγραφημα*, *ἱστοριόγραφημα*, *νομόγραφημα*, *ὀρθόγραφημα*, *πεζόγραφημα*.

Δ'. Ἔπειτα ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα χωρὶς προθέσεως σύνθετα οὐδέτερα ὀνόματα εἰς *μα* λήγοντα, τὰ ὁποῖα δὲν προϋποθέτουσιν ἓν ῥῆμα μετὰ τῆς *έω* καταλήξεως. Ἐν ταῖς *Ἐκκλησιαζούσαις* τοῦ Ἀριστοφάνους εὑρίσκομεν μίαν ὑπὲρ ἑβδομήκοντα συλλαβὰς ἔχουσαν λέξιν, ἣ περιέχει καὶ τοῦτο τὸ σύνθετον *δριμυλοτρίμματο-*, καὶ ὄχι *δριμυλοτριφήματο-*, ἢ *δριμυλοτριβήματο-*, διότι τὸ *δριμυλότριμμα*, καίπερ χωρὶς προθέσεως σύνθετον, δὲν δέχεται τὸ προϋποθετικὸν *τριβέω* ἀντὶ τοῦ *τρίβω*. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει οὔτε *παιδοτρίφημα* ἢ *παιδοτρίβημα*, οὔτε *ξηροτρίφημα* ἢ *ξηροτρίβημα*.

Ε'. Πρὸς τούτοις ἐν τῇ ἑλληνικῇ ὑπάρχουσι καὶ ταῦτα τὰ ἐπίθετα *ἀγράμματος*, *μονογράμματος*, *ὁλογράμματος*, *πολυγράμματος*, ἀλλ' ὄχι *ἀγραφήματος*, *μονογραφήματος*, *ὁλογραφήματος*, *πολυγραφήματος*.

ΣΤ'. Κακῶς συμπεραίζει ὁ κ. Βάσης, ὅτι ἂν ἡ λέξις *σιταγωγὴ* ἠναικαλή, δύναται νὰ λεχθῇ καὶ *δημαγωγή*. Ὄχι δά! Ἔχομεν ἀρχαιοπαράδοτον τὴν λέξιν *δημαγωγία*, δὲν δικαιούμεθα λοιπὸν νὰ μεταβάλλωμεν αὐτὴν οὔτε εἰς *δημαγώγημα* οὔτε εἰς *δημαγωγή*. Ἄλλως τε ἡ λέξις *δημαγωγὴ* δὲν θὰ ἦτο τόσον τερατώδης, ἀφ' οὗ παρὰ Πλουτάρχῳ (Λουκουλλ. 39) εὑρίσκεται *οἰκοδομὴ* ἀντὶ *οἰκοδομίας*.

Ζ'. Ὁ κ. Βάσης σκώπτει τὴν λέξιν *σιδηροκόλλησις* διότι ἀγνοεῖ ὅτι ὑπάρχει *λιθοκόλλα*, *λιθοκόλλητον*, *χρυσοκόλλα*, *χρυσοκόλλητος*, *χρυσόκολλος*. Ἡ νομίζει ἴσως ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ εἴπωσι χάριν αὐτοῦ *σιδήρου δρόμον* ἀντὶ *σιδηρόδρομον*.

Η'. Αὐτὸς ἀπορεῖ, πῶς ἐκδόται γερμανικοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ δέχονται τὰς δοξασίας μου, ἃς ληρήματα καλεῖ. Τοῦτο δεικνύει πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχει ἰδέαν περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως καὶ τοῦ τύπου, δεύτερον δὲ ὅτι ἀμοιρος εἶναι καλῆς ἀγωγῆς.

Ἐγὼ λοιπὸν ἀντιδωρῶ αὐτῷ τὰ ἐμοὶ ἀπονεμηθέντα ληρήματα.

Ι. Β. Τελφυ.

Ἔλεγχος τῆς ἀπαντήσεως

ΤΟΥ κ. TÉLFY

Α'. Περὶ τῆς λέξεως *τηλέγραμμα* ἔγραφεν ἐν τῇ ἐλεγχθείσῃ κρίσει ὁ κ. Télfy τάδε: «Er (Kontos) *verwirft* ferner das Wort τηλέγραμμα..... Folglich ist auch τηλέγραμμα welches ohnehin (τ. ἔ. πρὸς τῇ γραμματικῇ ὀρθότητι) ein Weltbuergerrecht besitzt, *nicht zu verwerfen*. Ὁ λέγων ὅτι λέξις τις, ἣν ἕτερος ἀπορρίπτει, δὲν εἶναι ἀπορριπτέα, τί ἄλλο λέγει ἢ ὅτι *ἀδίκως* ἡ λέξις ἀπορρίπτεται; Ποῦ δὲ εἶπον ἐγὼ ὅτι ὁ κ. Télfy *προτιμᾷ* τὴν λ. *τηλέγραμμα*; καίτοι ἠδυνάμην νὰ τὸ εἴπω, διότι ἡ φράσις welches ohnehin κ.τ.λ. ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν.

Β'. Ὁ κ. Télfy ἀπορρίπτει τὴν λ. *ζῴγραμμα* διὰ τοῦτον μόνον τὸν λόγον ὅτι ὑπάρχει ἡ λ. *ζωγράφημα* ὑπὸ τῶν αἰώνων καθιερωμένη. Λοιπὸν κατὰ τἆλλα θεωρεῖ αὐτὴν ἄμεμπτον. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἀκριβῶς εἴπομεν ὅτι κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ κ. Télfy *δύναται ἑλληνιστὶ* νὰ λεχθῇ *ζῴγραμμα*, τ. ἔ. δὲν εἶναι *ἀνελλήνιστος καὶ βάρβαρος* ὁ τοιοῦτος σχηματισμός.

Γ'. «Δὲν ἕπεται, λέγει, ὅτι ἐκ παντὸς εἰς *εω* ῥήματος πλάττεται ὄνομα μετὰ τῆς καταλήξεως *ημα*.» Τί ζητεῖ ταῦτα λέγων νὰ δείξῃ ὁ κ. Télfy; Τίς ἰσχυρίζεται ὅτι ἐν τῇ παλαιᾷ ἑλληνικῇ ἐλέχθησαν ἅπασαι αἱ λέξεις, ὅσαι ἠδύναντο νὰ λεχθῶσιν; Ἀντὶ τούτων ὤφειλε νὰ καταλέξῃ λέξεις ἐκ ῥημάτων εἰς *εω* παρηγμένας καὶ ληγούσας εἰς *μα* οὐχὶ εἰς *ημα*, οἷον εἰκονόγραμμα, γεώγραμμα, πεζόγραμμα κ.τ.τ. Ἂν ἠδύνατο τοιούτων λέξεων τὴν ὕπαρξιν ν' ἀποδείξῃ, θὰ ἀπεδείκνυε καὶ τὸ δυνατὸν τοῦ σχηματισμοῦ *τηλέγραμμα*. Πάντα τἆλλα εἶναι ἔξω τοῦ πράγματος.

Δ'. Τὸ μόνον παράδειγμα συνθέτου ἀναλόγου πως τῷ *τηλέγραμμα*, ὅπερ παρατίθεται, τ. ἔ. τὸ *δριμυλότριμμα* εἶναι δημιούργημα τοῦ κ. Télfy, διότι τὸ ἐν τῇ πολυσυνθέτῳ ἐκείνῃ τοῦ Ἀριστοφάνους λέξει *δριμυποτριμματο-*[1] δὲν εἶναι μία λέξις σύνθετος, ἀλλὰ δύο, τ. ἔ. *δριμὺ ὑποτρίμμα*, οὐχὶ *δριμυπότριμμα*, ὡς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει *ὀπτεγκεφαλο-* δὲν εἶναι *ὀπτεγκέφαλος*, ἀλλ' *ὀπτὸς ἐγκέφαλος* καὶ τὸ *μελιτοκατακεχυμένο* = *μέλι κατακεχυμένον* οὐχὶ *μελιτοκατακεχυμένον*.

Ε'. Τὰ ἐπίθετα *ἀγράμματος*, *μονογράμματος* κ.τ.τ. οὐδὲν μαρτυροῦσι περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς λ. *τηλέγραμμα*, διότι ἐκείνοις μὲν ὑπόκειται δεύτερον συνθετικὸν τὸ *γράμμα*, τὸ δὲ *τηλέγραμμα* εἶναι ῥηματικὸν παρηγμένον ἐκ ῥήματος *†τηλεγράφω*. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ στοιχειώδη κανόνα τῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς ὁ σχηματισμὸς *†τηλεγράφω* εἶναι τερατώδης, τέρας εἶναι καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ παρηγμένον *τηλέγραμμα*.

ΣΤ'. Καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἡ αὐτὴ σύγχυσις, ἤπερ καὶ ἐν τῷ Β' ἐδαφίῳ. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἡ λ. *σιταγωγία*, ἣν ἐγκρίνει ὁ κ. Κόντος, εἶναι *ἀρχαιοπαράδοτος*, ἅτε κειμένη παρὰ Λουκιανῷ. Καὶ ὅμως ταύτην μὲν κατὰ τὸν κ. Télfy *δικαιούμεθα* νὰ μεταβάλωμεν εἰς *σιταγωγήν*, τὴν δὲ *δημαγωγίαν* οὐχί, διότι εἶναι *ἀρχαιοπαράδοτος*!!

Ζ'. Οὔτε ἡ *λιθόκολλα*, οὔτε ἡ *χρυσόκολλα* οὔτε ἄλλη τις κόλλα δύναται νὰ συγκολλήσῃ τὸν *σίδηρον* καὶ τὴν *κόλλησιν* οὕτως ὥστε νὰ προέλθῃ σύνθετον *σιδηροκόλλησις*, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ εἶναι ἢ ῥηματικὸν τοῦ *†σιδηροκολλάω*. Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτον ῥῆμα δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφωνηθῇ ὑπὸ γνησίου Ἑλληνικοῦ στόματος, ἕπεται ὅτι οὐδ' ἡ *σιδηροκόλλησις*.—

Περίεργον δὲ ὅτι ὁ κ. Télfy ἐν τῇ *ἀπαντήσει* του μεταχειρίζεται ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν μέθοδον, ἣν ἡμεῖς ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» ἠλέγξαμεν. Ἐν μὲν τῇ ἐλεγχθείσῃ κρίσει ἵνα δείξῃ τὸ ἄμεμπτον τῆς συνθέσεως, ἐξ ἧς ἡ *σιδηροκόλλησις*, καταλέγει ὁρμαθὸν λέξεων περιεχουσῶν *σίδηρον*, ἐν δὲ τῇ *Ἀπαντήσει* ἄλλον ὁρμαθὸν λέξεων, ἐν αἷς ὑπάρχει *κόλλα*, καὶ μίαν ἔτι σιδηροῦχον τὸν *σιδηρόδρομον*. Ὦ τῆς ἐλευθεριότητος!

Η'. Ἡ *ἐλευθερία τῆς σκέψεως* εἶναι σεβαστή, ἐφ' ὅσον δὲν ἐκτρέπεται εἰς ἀκολασίαν. Τῆς δὲ *καλῆς ἀγωγῆς*, ἧς ἀποκαλεῖ με ἄμοιρον, ἐὰν αὐτὴν ἁπλῶς αἴρῃ τὴν φιλαλήθειαν καὶ εἰλικρίνειαν, ἐγὼ μὲν ὁμολογῶ ὅτι ἀμοιρῶ, ὁ δὲ κ. Télfy λίαν εὐμοιρεῖ· διότι ἐγὼ μὲν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀπεκάλεσα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Télfy γεγραμμένα τὸ ἀληθὲς αὐτῶν ὄνομα, ὁ δὲ κ. Télfy ἐν τῇ ἐλεγχθείσῃ Κρίσει λέγει ὅτι ὁ κ. Κόντος ἐν ταῖς Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι λόγον ποιεῖται περὶ τοῦ *Κοραῆ σκωπτικῶς* καὶ *ὑβριστικῶς* (der spöttische und wegwerfende Ton), ὅπερ εἶναι ἄντικρυς ἀντίθετον τῇ ἀληθείᾳ.

Ἀθήνησι τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1885.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ἡ ἔκρηξις τοῦ FLOOD-ROCK.— Τὴν 10 Ὀκτωβρίου ἐγένετο ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἡ φοβερωτέρα πασῶν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἐκρήξεων. Προῆλθε δὲ ἐκ τῆς ἀναρλέξεως τριάκοντα χιλιάδων χιλιογράμμων δυναμίτιδος ἀνατινάξασα εἰς τὸν ἀέρα ὁλόκληρον νῆσον μήκους ἡμίσεως χιλιομέτρου. Ἡ νῆσος αὕτη ἦτο σκόπελος ἐπικίνδυνος διὰ τὰ περιπλέοντα πλοῖα, ἡ δὲ ἐξαφάνισις αὐτῆς πρὸ δεκαετίας ἀποφασισθεῖσα ἦτο ἀποτέλεσμα γιγαντείου ἐργασίας, ἧς ἀμυδρὰν ἰδέαν θέλομεν προσπαθήσει νὰ δώσωμεν. Ἡ νῆσος ἢ ὁ βράχος Flood-Rock ἔκειτο ἐν τῷ ποταμῷ Est. Οὗτος σχηματίζει τὸν ἕτερον τῶν ἀγκώνων τῆς θαλάσσης τῆς περιβρεχούσης τὴν χερσόνησον, ἐφ' ἧς εἶναι ἐκτισμένη ἡ Νέα Ὑόρκη. Ὁ ἐν λόγῳ σκόπελος κείμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος ἦτο ἐπιβλαβέστατος εἰς τὸ ναυτικόν, διότι ἀνὰ πᾶσαν πλημμυρίδα ἐβυθίζετο πλειότερον τοῦ συνήθους καὶ τὸ ῥεῦμα εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἦτο βιαιότατον. Συνεπείᾳ δὲ πολυαρίθμων δυστυχημάτων, ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφή του. Πρὸς τοῦτο ἀνώρυξαν φρέαρ μεταλλευτικόν, μεθ' οὗ συνέδεσαν ὁλόκληρον σύστημα ὑπογείων στοῶν διεσταυρωμένων πρὸς ἀλλήλας καὶ καταληγουσῶν εἰς ἐκτεταμένην κεντρικὴν κοιλότητα. Πᾶσαι αἱ στοαὶ αὗται διετρήθησαν δι' ὑπονομικῶν ὀπῶν, ἐν ἑκάστῃ τῶν ὁποίων ἀπετέθη ἐν φυσίγγιον δυναμίτιδος, εἶτα πᾶσαι

[1] Οὕτω φέρεται ἐν ταῖς ἀρίσταις ἐκδόσεσιν, ἐν οὐδεμιᾷ δὲ τούτων μνημονεύεται διάφορος γραφὴ δριμυλ—

[1] Πῶς ἀποφαίνεται περὶ Κοραῆ ὁ κ. Κόντος δηλοῦσι τὰ ἐν Γλωσσ. Παρατ. σ. 137—138.

αὗται αἱ γομώσεις συνεδέθησαν δι' ἠλεκτρικῶν συρμάτων, εἰς δὲ ἠλεκτρικὸς σπινθὴρ ἤρκει ὅπως ἀνατινάξῃ τὰ πάντα συγχρόνως. Τὸ ὁλικὸν μῆκος τῶν στοῶν δὲν ἦτο μικρότερον 7 χιλιομέτρων, ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν διατρηθεισῶν ὑπονομικῶν ὀπῶν ἀνήρχετο εἰς 13,286 καὶ ἑκάστη αὐτῶν εἶχε διάμετρον 8 ἑκατοστομμέτρων ἐπὶ βάθους 3 μέτρων. Τέλος τὰ ἔργα διήρκεσαν δέκα ἔτη καὶ αἱ δαπάναι ἀνῆλθον εἰς 5,000,000 φράγκων. Κατανοεῖται ποῖαι προφυλάξεις ἐλήφθησαν πρὸς παρακώλυσιν τῆς εἰς τὰς στοὰς εἰσροῆς τοῦ ὕδατος καὶ πρὸς πρόληψιν πάσης τυχαίας ἐκρήξεως, ἐὰν φανταστῇ μόνον ὅτι οἱ μηχανικοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἀριθμήσωσιν ἁπάσας τὰς στοὰς τοῦ δαιδάλου τούτου καὶ διαιρέσωσι κατὰ τμήματα τὴν ἐπίβλεψιν τῶν συρμάτων.

Ὅτε συνετελέσθησαν τὰ ἔργα καὶ τὰ μηχανήματα τῆς διατρήσεως καὶ ἐξαγωγῆς τοῦ ὑλικοῦ ἐλύθησαν, νέα ἐπιθεώρησις ἐγένετο πρὸς βεβαίωσιν τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν ἀγωγῶν καὶ πρὸς ἀμοιβαίαν σύνδεσιν αὐτῶν. Τέλος παιδίον ἑξαετές, ἡ κόρη τοῦ στρατηγοῦ Νεύτωνος, ἀρχιμηχανικοῦ τῶν ἔργων, ἔθετο τὸ πῦρ εἰς τὴν πυρίτιδα ἐπιβάλλουσα τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ κομβίου.

Τὸ τηλέφωνον.—Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τηλεφώνου ἔφθασεν εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε πᾶσα περαιτέρω τελειοποίησις θέλει φέρει μεγάλην ἀναστάτωσιν. Ἡ ἐθνικὴ τηλεφωνικὴ Ἑταιρεία κατώρθωσε νὰ μεταβάλῃ τὸ ἐν Sheffield γραφεῖον αὐτῆς εἰς ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ πολλοὶ κύριοι καὶ κυρίαι ἀκροῶνται ἅμα πᾶσαν Κυριακὴν τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Παύλου τελουμένην λειτουργίαν. Λέγεται ὅτι τὸ τοιοῦτον ἐγένετο χάριν τῶν φιλασθένων, ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ὁ νεωτερισμὸς οὗτος δὲν θέλει δώσει ἀφορμὴν εἰς τὴν σημερινὴν φυγόπονον γενεὰν νὰ συνδέσῃ τὴν οἰκίαν του μετὰ τῆς παρακειμένης ἐκκλησίας δι' ἠλεκτρικῶν συρμάτων, ὅπως ἀποφεύγῃ ἑκάστοτε τὸν κόπον νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν καιρῷ χειμῶνος ἢ καύσωνος; Βεβαίως ἡ φιλακολουθία τῶν γεροντιδίων καὶ τινων νεκνίδων πᾶν ἄλλο ἢ τὴν προσευχὴν σκεπτομένων θέλει παρεμβάλει προσκόμματα εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοιούτου ἐθίμου, οὐχ ἧττον ὅμως θέλει εὕρει ὄχι ὀλίγους ὑποδοχέας.

Μία ἐπίσημος πεντηκονταετηρίς.—Εἰς τὰ ἐν Βερολίνῳ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα ἐπραγματοποιήθη πρό τινος ἡ πεντηκονταετηρὶς τοῦ διορισμοῦ τοῦ κυρίου Heisler ὡς... ἀμαξηλάτου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου. Πολυάριθμα συγχαρητήρια ἐν ἐπιστολαῖς, τηλεγραφήματα καὶ ἐπισκεπτηρίοις ἀπεστάλησαν τῷ γεραιῷ ἀμαξηλάτῃ. Πρὸς τούτοις ἐδωρήθησαν αὐτῷ τριακόσιαι μάρκαι τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἓν ὡρολόγιον μὲ τὴν αὐτοκρατορικὴν προτομὴν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατείρας. Σημειοῦμεν τὸ ἐλάχιστον τοῦτο γεγονὸς ὅπως δείξωμεν πόσον ἐκτιμᾶται ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν πολυετὴς ὑπηρεσία πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου θεράποντος ἢ καὶ ἁπλοῦ ὑπηρέτου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα συμπεράσματα δύναταί τις ἐκ τῆς ἑορτῆς ταύτης νὰ ἐξαγάγῃ...

Γυναῖκες διδάκτορες τῆς ἰατρικῆς.—Καὶ τοι πολλὰ τῶν ἀγρίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἰνδίας ἐξημερώθησαν διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτισμοῦ, οὐχ ἧττον ἡ κατάστασις τοῦ γυναικείου φύλου ἐξακολουθεῖ οἷα καὶ ἐπὶ Ταμερλάνου· διότι αἱ Ἰνδαὶ ζῶσι περιωρισμέναι ἐν τῇ γυναικωνίτιδι καὶ ἡ ἀγγλικὴ ἐπιρροὴ μὴ κατορθοῦσα νὰ ὑπεισδύσῃ ἐντὸς αὐτοῦ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπενέγκῃ βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν γυναικῶν τούτων. Ἡ μόνη ἐπιτευχθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων μεταβολὴ τοῦ βίου τῆς Ἰνδῆς εἶναι ἡ κατάργησις τῶν Sutties, ἐθίμου, καθ' ὃ αἱ χηρεύουσαι σύζυγοι ἐκαίοντο ζῶσαι ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ νεκροῦ ἀνδρός των. Καὶ ὅμως μετὰ παρέλευσιν τοσούτου χρόνου ἀπὸ τῆς παύσεως τῆς ἀνθρωποθυσίας ταύτης, αἱ ἐν χηρείᾳ διατελοῦσαι διάγουσι βίον ἄθλιον καὶ ἐπονείδιστον ἅτε θεωρούμεναι ἄπιστοι σύζυγοι καὶ περιφρονούμεναι ἕνεκα τούτου ὑπὸ πάντων. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς, ἃ πάσχουσιν αἱ Ἰνδαί, δὲν ἐπιτρέπεται αὐταῖς νὰ καλέσωσιν ἰατρόν, ὅταν ἀσθενήσωσι, διότι ἡ εἰς τὴν γυναικωνῖτιν εἴσοδος ἀπαγορεύεται καὶ τοῖς Ἀσκληπιάδαις αὐτοῖς. Ἡ συντήρησις δὲ τῆς ὑγιείας των καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν διάσωσις αὐτῶν εἶναι ἀνατεθειμέναι γυναιξί τισι τῶν κατωτάτων στρωμάτων, αἵτινες οὐχὶ μόνον ἀσθένειαν δὲν εἶναι ἱκαναὶ νὰ θεραπεύσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν νὰ νοσηλεύσωσιν ἄρρωστον γνωρίζουσιν. Ἤδη καὶ περὶ τῆς ἀποσοβήσεως τοῦ ὀλεθρίου τούτου ἐθίμου γίνεται σκέψις ἐν Λονδίνῳ. Εὑρυέστατον δὲ πρὸς τοῦτο μέσον ἐφευρέθη ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ ἀντιβασιλέως τῶν Ἰνδιῶν lady Dufferin, ἀνακοινωσάσης αὐτὸ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου τοῦ Λονδίνου. Κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἀξιοτίμου ταύτης κυρίας, ἐπειδὴ ἡ γυνὴ ἔχει ἐλευθέραν εἴσοδον ἁπανταχοῦ τῆς γυναικωνίτιδος, καλὸν εἶναι νὰ ὀργανωθῇ σῶμα γυναικῶν, αἵτινες, ἀφοῦ σπουδάσωσι τὰ καθήκοντα τοῦ νοσοκόμου καὶ λάβωσι δίπλωμα διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς, νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς Ἰνδίας, τὸ μὲν ὅπως ἐξασκήσωσι τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις, τὸ δὲ ὅπως μορφώσωσιν ἰθαγενεῖς νοσοκόμους. Οὕτω δὲ ἐλπίζεται ὅτι θέλουσι διασωθῇ ἐκ τῆς γυναικείας τερθρείας καὶ ἕτερα ἐπιζῶντα θύματα τῆς Ἀσιατικῆς θηριωδίας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

198. *Αἴνιγμα.*

Μὴ κάνει ἀράπ' ἡ μάνα μου, μ' ἀσπρίζω ὅσω πάω,
μὰ δὲν περνᾷ ὥρα πολλὴ κι' ἀμέσως ξεψυχάω.

199. *Λεξίγριφος.*

Μ' ἀποτελεῖ μιὰ πρόθεσις μαζὶ μὲ μία πόλι,
καὶ μὲ μισοῦν τὸν δυστυχῆ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλοι.

200. *Συλλαβόγριφος.*

Σ τὴ Θεσσαλία ὑψηλὸ βουνὸ θὰ μ' ἀπαντήσῃς.
Μ' ἂν βάλλῃς εἰς τὴ λήγουσα τὸν τόνο, καὶ χωρὶς
Κεφαλὶ μὲ ἀφήσῃς,
Εἰς τὴν Ἀσία θὰ μ' εὑρῇς.

201. *Αἴνιγμα δημῶδες.*

Τ' ἀρνάκι μας τὸ μπέμπελο,
Μέσ' 'ς τὴ γωνιὰ δεμένο,
Τρώει χορτάρια θρέφεται,
Πίνει νερὸ ψοφάει.

202. *Παλαιαὶ εὐφυΐαι.*

Ποῖα εἶναι τὰ τρία πράγματα τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ταυτοχρόνως εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν γῆν;

203. *Μυθολογικὴ ἐρώτησις.*

Διὰ ποῖον μυθολογεῖται ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τοῦ νεροῦ καὶ πῶς; Ποῦ εὑρίσκεται τώρα ἐκεῖνος καὶ διατί εὑρίσκεται ἐκεῖ;

204. *Πρόβλημα.*

Τέσσαρες ἄνθρωποι μοιράζουσι μεταξύ των ποσόν τι. Ὁ Α. λαμβάνει τὸ $^1/_2$ τοῦ ποσοῦ, ὁ Β. τὸ $^1/_3$, ὁ Γ. τὸ $^1/_6$ καὶ ὁ Δ. 48 δραχμὰς ὀλιγώτερον τοῦ Γ.—Ποῖον εἶναι τὸ μοιραζόμενον ποσόν;

205. *Ὠφέλιμοι γνώσεις.*

Πῶς δύναταί τις νὰ μεταβάλῃ τὸ κόκκινον ῥόδον εἰς λευκόν;

206. *Ἀπρόοπτον.*

Κατὰ τί διαφέρει ἡ καλλονὴ τῆς φιλαρέσκου, ἀπὸ τὴν καλλονὴν τῆς ἀφελοῦς ὡραίας;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.

Εἰς τοὺς Λύτας, προσφέρονται τὰ αὐτὰ δῶρα ἅτινα καὶ εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον ἀνηγγέλθησαν.

ΛΥΣΕΙΣ

192. Ἄρθρον.—193. 10000, 00001—194. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος 8, εἰς τὸ δεύτερον 12, εἰς τὸ τρίτον 5 καὶ εἰς τὸ τέταρτον 20. Τὸ ὅλον 45.—195. Τὸ κανδήλι.—196. Διότι ἡ ἀνάγνωσις ἐπιφέρει συμφόρησιν αἵματος εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἑπομένως ἡ λειτουργία τοῦ στομάχου γίνεται πλημμελής.—197.—Διότι δὲν θὰ εἶχεν ἀνάγκην ν' ἀγοράζῃ ζεῦγος ὑέλων, ἀλλ' ἕν μόνον.

Λῦται.

Τοῦ 192, ὁ κ. Ν. Ἰ. Σ. τοῦ 193 ἡ δεσποινὶς Β. καὶ ὁ κ. Ἡ. Γ.—Π. Π.—Ν. Α. Ἀ.—Σ.Σ.Σ.—Τοῦ 194 ἡ κυρία Β. Ἀ. Κ. καὶ οἱ Π. Π.—Ν. Α. Ἀ.—Ἀ. Ἰ.—Σ.Σ.Σ.—Π. Ἀ.—Τοῦ 195. ὁ κ. Π. Π.—Τοῦ 196 οὐδεὶς ἀκριβῶς· τοῦ δὲ 197 οἱ κκ. Ἡ. Γ.—Βασίλειος Λεκᾶς καὶ Ἀρκάς· διαφόρως δὲ πλὴν εὐφυῶς τὸ ἔλυσε καὶ ὁ κ. Ἀζίλ ὡς ἑξῆς «διότι εἰς μόνον ὀφθαλμὸς θὰ ἐγίνωσκε τὴν ὕπαρξιν τῶν θησαυρῶν του.» Συνδρομηταὶ ἅπαντες Ἀθηνῶν.—Οἱ τοῦ ἐξωτερικοῦ Λῦται εἰς τὸ προσεχές.

Οἱ βραβευθέντες, ὡς πρῶτοι, ἦτοι ἡ Δεσποινὶς Β. ἡ κυρία Β. Ἀ. Κ. καὶ οἱ κ.κ. Ν. Ἰ. Σ. Ν. Α. Ἀ.—Σ. Σ. Σ.—Π. Π.—Β. Α. καὶ Ἀρκάς, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσί τινα ὅπως παραλάβῃ τὰ μικρὰ δῶρα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Κ. Μ. Ταϊγάνιον, ἀξιότιμον κυρίαν Π. Δ. Μεσολόγγιον, κ. Π. Κ. Δαρδανέλλια, κ. Α. Ν. Σ. Θήραν, κ. Θ. Π. Καλάβρυτα, κ. Τ. Γ. Κωνσταντινούπολιν, κ. Κ. Γ. Γαλάζιον, κ. Χ. Δ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν, σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.—κ. Ἰ. Τ. Κυδωνίας φύλλα ἀπεστάλησαν ὡς καὶ οἱ ἄτλαντες τῆς Ἑλλάδος.—κ. Σ. Σ. Γιούργεβον ἐπιστολή σας ἐλήφθη· θὰ φροντίσωμεν προσεχῶς—κ.κ. Ν. κ. Π. Σ. κ. Σ. Π. κ. Ἀθ. Α. κ. Κ. Γ. Κόρινθον καὶ Δ. Ν. Καλαμάκιον. Ἀπεστάλησαν.

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΑΙ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ